

stolica scripta vobis praecipiendo mandantes, quatenus quartodecimo kal. iunii festum eiusdem confessoris devote ac solemniter celebretis et faciatis a vestris subditis celebrari, ut eius pia intercessione et hic a noxiis protegi et in futuro semper eterna consequi gaudia valeatis. Amen.

IOANNES XXI dictus XXII

PAPA CXCVI

Anno Domini MCCCXVI.

Iacobus de Ossa, seu de Eusa, patre Arnaldo, Caturcensis, antea episcopus Foroiuliensis in Provincia, mox Avenionensis, postmodum S. R. E. cardinalis Portuensis, electus est Lugduni in Summum Pontificem die 7 aug., anno 1316, et ibidem coronatus est die 5 septembris anni eiusdem et Ioannes XXII appellatus. Sedit in pontificatu annos XVIII, mens. vero IV (1), imperantibus in Oriente duobus Andronicis. Obiit Avenione die 4 septembris 1334, et sepultus est in ecclesia cathedrali B. Mariae de Donis. Vacavit sedes dies XV (2).

Schisma trigesimum secundum.

Die duodecima maii 1328 Ludovicus Bavarus a Ioanne Papa anathematizatus Petro Raynalducci de Vico Corbario, natione Aprutino, ordinis Minorum, romana plebe confusis vocibus approbante, Romae in area Vaticana purpuram propriis manibus iniecit, eum antipapam, indito Nicolai V nomine, eligens contra Ioannem legitimum Pontificem. Ille vero eadem die in basilica S. Petri a Iacobo Castellano episcopo, aliisque schismaticis episcopis consecratus est, seu potius execratus, et a Ludovico coronatus. Postquam, suadente Ludovico, Ioannem con-

(1) A die coronationis numerandos, a qua die annos suos orsum esse Ioannem, diserte ostendit Pagius in eius vita, § 87. (2) Exclisus extremis.

demnarat, depositumque iuxta Ludovici sententiam declaraverat, eiusque imaginem tradiderat flammis, errore cognito, culpam Pisis detestatus, a legatis Ioannis Papae absoluitur die 25 iulii 1330, biennio post occupatam Sedem. Prolixiorem aburationem Avenione emisit coram Pontifice et cardinalibus, et Ludovicum detestatus est. Tandem, exposita fide sua et petita venia, a Pontifice absoluitur atque honeste habitus, data tamen custodia, ne in errorem relaberetur. Obiit Avenione in palatio, ubi morabatur Ioannes PP., mense septembri anno 1333, et sepultus est in ecclesia fratrum Minorum.

I.

Quod, vacante Romano imperio, nullus assumat nomen vicarii eiusdem, cum id tantummodo ad Romanum pertineat Pontificem (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Obante Rom. imperatore, imperii regimen ad Sedem Apostolicam devolvitur. — Causae huius faciendae declarationis. — 2. Cuilibet sub excommunicationis sententia interdicitur, ne tempore dictae vacationis vicarii nomen vel officium sibi vindicet. — 3. Cuicumque personae interdicitur hanc dignitatem sibi vindicantibus obtemperare. — 4. Poenae contra inobedientes. — 5. Absolvuntur a sacramento talibus obstricti. — 6. Et rescinduntur pactiones omnes super hoc initae. — 7. Publicatio huiusmodi processus.

**Ioannes episcopus servus servorum Dei,
ad futuram rei memoriam.**

Si fratrum et coepiscoporum nostrorum et aliorum quorumlibet iura illibata servari et ab omni fore dispendio diminutionis extranea cupimus, et ad id libenter nostrae sollicitudinis studium adhibemus; multo fortius equidem pro nostris et Ro-

(1) Ex Regest. Vatic.

manaee Ecclesiae, sponsae nostrae, iuribus et honoribus conservandis, ex iniuncto nobis officii debito, apostolicae provisionis partes tenemur impendere, ne temporibus nostris usurpationis iniuriam subeant, aut detrimentum cuiusvis derogationis incurrant.

Obante Rom. imperatore, imperii regimen ad Sedem Apostolicam devolvitur.

§ 1. Sane in nostram et fratrum nostrorum deductum est, fama divulgante, notitiam, quod licet de iure sit liquidum, et ab olim fuerit inconcusse servatum, quod, vacante imperio, sicut et nunc per obitum quondam Henrici Romanorum imperatoris vacasse dignoscitur, cum in illo ad saecularem iudicem nequeat haberi recursus, ad Summum Pontificem, cui in persona beati Petri terreni simul et caelestis imperii iura Deus ipse commisit, imperii praedicta iurisdictio, regimen et dispositio devolvuntur, et ea, tempore durante ipsius vacationis imperii, per se vel alium seu alios exercuisse noscitur in imperio memorato: nonnulli tamen in Italiae partibus potestatis et dignitatis fastigium illicite ambientes, in nostrum et Sanctae Romanae matris Ecclesiae, quantum in eis est, praeiudicium evidens, ac diminutionem honoris et iuris, vicariatus seu alterius cuiuscumque nominis officium, quod, ipso imperatore vivente, ex ipsius commissione gerebant in certis terris, territoriis sive locis, post decessum ipsius absque nostra vel Apostolicae Sedis petita vel obtenta licentia retinere sibi; et nonnulli etiam de novo assumere, quod non gesserant, aut gestum antea, posteaque dimissum, resumere temerariis ausibus praesumpserunt, quo vel quibus adhuc non verentur abuti, ac sub eius vel eorum colore multa facere et fecisse noscuntur, quae in nostram et Ecclesiae praedictae iniuriam aperte redundant; non abhorrentes per id variis involvi criminibus, nec divinae maiestatis formidantes offensam.

Cuilibet sub excommunicatione.

§ 2. Quia igitur error, cui non resistitur, approbari videtur; et latum pandit delinquentibus sinum, qui eorum per-

versis conatibus non resistit; nos, volentes nostris et Ecclesiae sponsae nostrae iuribus et honoribus in hac parte prospicere, et malis ac scandalis, quae ex retentione, assumptione seu resumptione huiusmodi orta sunt hactenus, et quae periculose possent in antea suboriri, celeriter obviare; nec non periculis animarum huiusmodi retinentium, assumptium seu resumentium nomina et eis abutentium, ut praefertur, salubriter occurrere cupientes, praesentium auctoritate monemus sub excommunicationis poena omnes et singulos cuiuscumque status; praeminentiae, dignitatis aut conditionis existant, etiamsi patriarchali vel quavis alia superiori aut pontificali vel regia seu alia quacumque praefulgeant dignitate, qui post vacationem imperii absque nostra vel Sedis praedictae licentia huiusmodi vicarii seu cuiusvis alterius officii nomen sibi ubilibet retinuerunt, assumpserunt seu resumpserunt et retinent; et qui assument vel resument fortassis imposterum, et sub talis denominationis pallio abusi sunt et abutuntur, vel etiam abutentur, potestate vel iurisdictione quacumque, seu eius exercitio publice vel occulte, quatenus de caetero a denominatione huiusmodi, seu nominis assumptione, resumptione ac retentione praedictis, nec non usu, potestate et exercitio supradictis prorsus abstineant et omnino desistant.

§ 3. Inhibentes insuper sub poena praedicta omnibus et singulis patriarchis et praelatis etiam aliis superioribus et inferioribus, ac regibus, civitatibus, communitatibus, universitatibus, capitaneis, potestatibus, rectoribus, comitibus, vicecomitibus, baronibus et aliis omnibus, cuiuscumque sint dignitatis, conditionis aut status, ne praedictos huiusmodi nomen seu aliud quodlibet in eodem imperio retinentes, ut praefertur, aut assumptes vel resumentes, vel eorum aliquem sub denominatione vel titulo huiusmodi nominum, seu procuratores, commissa-

nis sententia interdicitur, ne tempore dictae vacationis vicarii nomen vel officium sibi vindicet.

Cuicumque personae interdicitur hanc dignitatem sibi vindicantibus obtemperare.

rios, iudices aut vices eorum gerentes quocumque colore quaesito recipiant vel admittant, nec ut vicariis seu vicario aut officialibus imperii pareant vel intendant, aut pareri vel intendi faciant vel permittant; nec in his eis, vel ei quomodolibet praestent auxilium, consilium vel favorem.

Paene contra inobedientes.

§ 4. Alioquin in omnes et singulos patriarchas, praelatos etiam superiores et inferiores, et caeteros denominatione praedicta, ut praemissum est, retinentes, assumentes seu resumentes, ac illius praetextu exercentes quaecumque officia, potestates seu iurisdictiones, et in recipientes eos ut vicarios vel officiales imperii aut commissarios eorum ut talium, et in parentes seu obediens eis ut talibus, aut praestantes in hoc sibi auxilium, consilium vel favorem, nisi infra duorum mensium spatium, a die datae praesentium numerandum, penitus resipiverint, vel se licentia Sedis Apostolicae super hoc ostenderit communitas, excommunicationis in singulares personas, et in terras et loca ipsorum et quaslibet communitates, universitates, civitates aut villas interdicti sententias de fratrum nostrorum consilio publice promulgamus; contra eos nihilominus spiritualiter et temporaliter gravius processuri, prout inobedientia eorum exegerit, et qualitas facti suaserit, et viderimus expedire.

Absolvuntur a sacramento talibus abstracti.

§ 5. Et ut quibuslibet parendi talibus tollatur occasio, omnes et singulos, qui huiusmodi vicariatus nomen retinentibus, assumentibus seu resumentibus iuramento fidelitatis tenentur astricti, a iuramento huiusmodi, quantum ad hoc, de potestatis plenitudine absolventes, auctoritate apostolica firmiter inlibemus eisdem, ne talibus ut vicariis vel officialibus imperii aliquatenus pareant vel intendant.

Et rescinduntur pactiones omnes super hinc initae

§ 6. Et insuper omnes pactiones, obligationes, confederationes et colligationes, a quibuscumque super hoc quolibet initas iuramento vel quacumque

firmitate vallatas, omnino dissolvimus, iuribus vacuumus, irritamus, et quatenus de facto processerint, revocamus; ac huiusmodi, ac quaelibet alia iuramenta a quibuslibet super iis praestita, per quae posset in praedictis nostris et Ecclesiae praedictae iuribus derogari, praesertim cum iuramentum vinculum iniquitatis esse non debeat, relaxamus.

Publicatio huiusmodi processus.

§ 7. Caeterum, ut huiusmodi noster processus ad communem omnium notitiam deducatur, cartas seu membranas, processum continententes eundem, in Ecclesia Avenionensi appendi vel affigi ostiis seu superliminaribus faciemus, quae processum ipsum suo quasi sonoro praeconio et patulo inditio publicabunt, ita quod omnes et singuli, quos processus ipse contingit et contingere potest, nullam postea possint excusationem praetendere, quod ad eos talis processus non pervenerit vel quod ignoraverint eundem; cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Datum Avenioni in domo episcopali, secundo kalendas aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 30 martii 1317, pontif. anno 1.

II.

Canonizatio B. Ludovici, Caroli regis Siciliae filii, et episcopi Tolosani, eiusque adscriptio in numerum sanctorum confessorum, cum festivitatis institutione pro die 19 augusti quotannis celebrandae.

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Laetitia spirituali exultet Ecclesia militans. — 2. B. Ludovici genus. — 3. Eiusdem primordia, et studia literarum. — 4. Fervens in oratione. — 5. Devotus in sumptione sacramentorum. — 6. Attentus in lectione Ss. Scripturarum. — 7. Studiosus castitatis. — 8. Severus in seipsum. — 9. Ordinem fratrum Minorum

profitetur et Ecclesiae Tolosanae praeficitur. — 10. Regnum recusat. — 11 ad 14. Benignus in pauperes. — 15. Humili veste contentus. — 16. Attentus in episcopatu. — 17. Zelo religionis fervidus. — 18. Pie moritur. — 19 ad 27. Miracula per eum Deus multa misericorditer operatur. — 28. Gaudendum itaque in Ecclesia. — 29. Sanctorum Confessorum catalogo adscribitur. — 30. Eiusque annua festivitas indicitur. — 31. Indulgentia eius sepulcrum visitantibus proposita.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus universis archiepiscopis et episcopis, ac dilectis abbatibus, prioribus, decanis, archidiaconis et aliis Ecclesiarum rectoribus, per universum orbem constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Prooemium

Sol oriens mundo in altissimis Dei Deus Dei Filius, ex paterno utero ante Luciferum genitus, Deus Verbum, qui rerum in principio fundans terram in sapientia, coelos prudentia stabilivit, adornando coelos syderibus, germinantibus cunctis terram, quique in fine temporum, pro humani generis salute, nostram assumendo naturam, texit nube nostrae carnis fragilis semetipsum; nunc hora stante novissima, illuminando per cuncta respiciens opus produxit mirabile, caritate gloriae suae plenum, bonitatem suam sanctam matrem Ecclesiam reddens novitate tam clarae sobolis laetabundam. Nam Qui facit mirabilia magna solus, dilectum suum confessorem eximium, beatum videlicet Ludovicum, puritate candidum, caritate fervida rubicundum, electum ex millibus, produxit noviter ut exemplar praefulgidum cunctis fidelibus imitandum, eius vitae singularis excellentiam signis probans et prodigiis, coruscantibus crebris miraculis manifestans.

Laetitia spirituali exultet Ecclesia.

§ 1. Igitur laetentur coeli et exultet terra, iucundetur pariter totus orbis: nam qui effulsit in templo, dum viveret, in medio nebulae suae carnis, ut matu-

tina stella, ac luna plena, solari lumine, veluti ut sol, refulgens in sua formosus stola, in virtute multa, repentine adsumma graditur, regalibus dignus aspectibus, ut candens liliu, ac odoris suavissimi rosa rubens. Huic coeli praestant hospitium, coeli cives, ut sibi conformem et comparem ad suum hunc consortium admittunt in supernis; Christus hunc refecit idem ipse prandium et conviva.

B. Ludovicigenos.

§ 2. Hic foelix Sanctus ex regali prosapia, patre videlicet clarae memoriae Carolo rege Siciliae, matre vero carissima in Christo filia nostra Maria Siciliae regina, ex Hungaria originem suam trahens, altum sui generis recusavit sapere, humilia semper diligens et amplectens. Sciebat namque quod excelsus Dominus, alta de longinquo prospiciens, humilia et vicina contemplatur. Quamquam autem singula praeclara lucidae vitae, verbis paucis enarrari non possent, aliqua tamen de quamplurimis ad utilitatem legentium referemus, ut ex his Deum Patrem glorificent, et in his reperiant vivendi regulam, quam sequantur.

Eiusdem primordia et studia literarum.

§ 3. Sanctus iste, sicut probatum est testimoniis fide dignis, in aetate existens tenera, sub magistri religiosa diligentia cum suis fratribus tenebatur. Ipse tamen ibi maturis intendendo moribus, sub tenello pectore gestare se senilem animum ostendebat. Ductus in Cataloniam, cum duobus e suis fratribus datus obses pro liberatione antedicti regis, tam ferventer dedicavit se studio, quod infra septennium, quo etiam ibi obses fuit, sub instructione fratrum Minorum, quos secum habebat in socios, in primitivis scientiis et sacra pagina sic profecit, quod vir pollens ingenio, de praedictis scientiis non solum publice ac private subtiliter disputare valeret, sed et solemniter clero et populo proponere verbum Dei; ut putaretur scientia haec infusa sibi magis divinitus, quam humanitus acquisita.

Fervens in oratione.

§ 4. In orationibus sedulus et devotus, mentem ad Deum elevatam tenuit,

profecto sciens, quod oratio humiliantis se, nubes penetrans, pro exauditionis suffragio Deum adit.

Devotus in sumptione sacramentorum.

§ 5. In tempore namque dicto, sacramentali confessione praemissa, missas audiebat devote; in magnis vero festi-
tibus cum praeparatione multa, Corpus sumebat Dominicum. Factus autem sacerdos diebus singulis celebrabat: audientiae verbi Dei insistebat attente.

Attentus in lectione Ss. Scripturarum.

§ 6. Pro pastu vero animae, in Scripturis devotus studens, habebat ad hoc pro solatio sanctos libros.

Studiosus castitatis.

§ 7. Castitatis autem amor, a puero affecerat eius mentem adeo quod, ob ipsius fidam custodiam, mulierum consortia fugiebat omnino, in tantum quod nisi forsam cum matre et sororibus, solus cum sola nullo umquam tempore loquebatur. Mulierem namque amariorem noverat esse morte. Verba etiam inhonesta horrebat audire, ac loquentes talia graviter arguebat; attendens prudenter, quod corrumpunt mala colloquia bonos mores. Fratres nihilominus duo et interdum quatuor in sua iacebant camera, in suae testimonio nitidae puritatis.

Severus in seipsum.

§ 8. Cum apostolo Paulo sobrietate cibi et potus corpus suum castigabat assidue, seq. frequenter manu sua, quandoque autem alicuius fratris consocii, cum catenis ferreis disciplinans, vestiendo pro camisia rude stamen et deferendo ad nudum pro cingulo cordam grossam, ipsam carnem in servitutem redigebat. Summo etiam studio terrena cuncta calcare studuit ex desiderio aeternorum.

Ordinem fratrum Minorum prohibetur et Ecclesiae Tolosanae praedicitur.

§ 9. Considerans etiam Sanctus iste, quod mundus totus sit positus in maligno, quodque cum concupiscentia sua transit, ipsum fugiendo deseruit totaliter et contempsit. Nam rediens de Catalonia cum rege praedicto, votum quod de intrando ordinem fratrum Minorum in obsidione fecerat, in conventu eorundem fratrum de Monte Pessulano voluit adimplere. Sed videns quod timore dicti regis ipsum fratres recipere non audebant,

votum ipsum solemniter iteravit. Et quia voventibus praecipuum noverat de reddendo, suadenti foel. rec. Papae Bonifacio praedecessori nostro, quod assensum praeberet provisioni de se factae Ecclesiae Tolosanae, nullatenus consensit, quoadusque votum dictum, quod fecerat, complevisset. Cuius devotioni annuente praedecessore nostro praedicto, habitum ordinis praedicti suscipiens, in praesentia bon. mem. Ioannis episcopi Portuensis, tunc eiusdem ordinis generalis ministri, expressam professionem flexis genibus in manibus suis fecit; sicque provisioni praedictae suum praebendo assensum, mandatis apostolicis obediit. Et quamquam de iussu praedecessoris eiusdem dictum habitum velatum portaverit usque ad festum B. Agathae tunc vicinum, in dicto tamen festo, in praesentia duorum cardinalium recepit publice; ac ex tunc portavit continue, atque ipso die ad S. Petrum patenter detulit praedicando.

§ 10. Miranda res et alias insueta, vir namque virtutum positus in sublimi, iuri primogeniturae renunciavit et regno, regalis solii sprete pompa, pro regno corruptibili, aeternum ac plenum delictis regnum mereans.

Regnum recusat.

§ 11. Mira vero compassione ad pauperes ferebatur, quibus largas tam privatas, quam publicas eleemosynas faciebat iam factus episcopus Tolosanus, per unum suum familiarem secretarium mandavit inquiri, de suorum quantitate reddituum, quantumque sibi sufficeret pro moderatis expensis faciendis et rationibus, volens quod totum residuum in sustentandis pauperibus poneretur, quamquam praelatus tam magnus esset, et filius tanti regis.

Benignus in pauperes.

§ 12. Cum autem iret Parisios, pauperem quemdam nudum reperit, cui multum compatiens, abscondite cappam contulit, quam portabat, sibi que fecit aliam secreta asportari.

§ 13. In hoc etiam Christi imitatione nihilominus humilitas vera fulsit. Attendit

namque quod Deus, qui moerentes sospitate erigit, ponit humiles in sublimi. Ipse enim vigintiquinque pauperes in domo sua reficiebat quotidie, aquam in manibus fundebat, manuque sua ipsis fercula apponebat, ac panes scindebat eisdem, etiam genu flexo, in ipsis Christo servire, et Ipsum recipere se delectans.

§ 14. Hospitalia pauperum aliquoties visitabat.

Humili veste contentus.

§ 15. Sciens denique, quod qui vestiuntur mollibus, in hoc a Domino non laudantur, post diaconatus sumptum ordinem, semper veste humili usus fuit. Post ingressum vero praedicti ordinis, vili habitu, ac bruno colore in tapetiis, cortinis et lecti coopertoriis utebatur.

Attentus in episcopatu.

§ 16. Pontificatus etiam officium exercebat cum diligentia servus hic Christi fidelis et prudens, missas dicendo assidue, devotissime ordines celebrando: clericos, quibus de beneficiis providere volebat, examinando de virtutibus et vitiis, et articulis fidei, vita et moribus diligenter.

Zelo religionis fervidus.

§ 17. Iudaeos et gentiles, zelo fervens Dei, inducebat sedulo ad baptismum, ac quosdam eorundem sacro de fonte levavit.

Pie moritur.

§ 18. Demum gloriosus iste sanctus, cursu vitae consummato foeliciter, ad Deum fontem vivum, quem avide sitierat, migraturus, infirmitate decumbens ultima, devotissime sumpsit Corpus Dominicum quamvis debilis de lecto exiliens in occursum Domini Salvatoris. Cruce autem sibi data per quemdam ex sociis, deosculabatur illam, genuflexus in lecto, ut potuit, ac in oratione devota et silentio postmodum diu mansit. In cruce namque Domini nostri Iesu Christi, et non in alio, didicerat gloriari. Tandem gloriosam resolutus in mortem, qui hic vivus ambulavit in innocentia, in medio domus suae ad Deum suum contemplandum in gaudio, facie revelata, in sua innocentia est ingressus. Verum, quia decebat multum divinae magnitudinem

bonitatis, quod illum, quem in terris ipsum praeclaris adornando virtutibus, sui imagini fecerat tam conformem, secum ostenderet regnare in coelis virtutis suae testimoniis, quaedam per eum miracula operari dignatus est, quae ad Sancti huius declarandam gloriam, praesentibus duximus adnotanda.

Miracula per eum Deus operatur.

§ 19. Quaedam namque duorum annorum puella, quae vi febris quam passa fuit duobus mensibus, expiravit; facto voto per patrem Sancto isti, quod ipsi imaginem de cera offerret, si vitam a Deo filiae suae impetraret, resuscitata, ubera matris suxit.

§ 20. Quidam etiam quinque annorum puer vehementia febris continuae vita functus, facto voto per patrem, est vitae pristinae restitutus, nec dictae febris in eo apparuit ullum signum.

§ 21. Quaedam puella annorum septem, quae per septimanas tres febrem passa continuam expiravit, facto ad dictum Sanctum voto per suos, spiritum recuperavit et revixit.

§ 22. Quaedam denique mulier, quae duas conceperat filias, una illarum in ventre mortua ex casu dictae matris de asino, et in eius ventre ex mora diutina putrefacta, coepit puerperio laborare. Cumque dictus partus iam putridus per frustra fuisset extractus, et alia filia mortua iam educta esset ostetricum ministerio violenter et proiecta in stabulo super fimum, emisso ad ipsum Sanctum voto, quod si partus ille resurgeret, unam sibi cerae imaginem praesentaret, puella palpitare coepit, et baptizata septem mensibus supervixit.

§ 23. Quidam etiam puer aetatis annorum septem, dum sub lecto, in quo cum suis iacebat parentibus, repertus mortuus, rigidus et frigidus aliquo tempore permansisset, facto per parentes ad hunc Sanctum voto, fuit divinitus suscitatus.

§ 24. Mulieri viduae, quae propter vehementem infirmitatem diem extremum

clauserat, emisso per suos ad Sanctum istum voto, eius meritis reddita fuit vitae.

§ 25. Quaedam puella nobilis, quae ex casu ad terram de nutricis brachiis per octo menses passa fuerat surditatem, facto voto ad praedictum Sanctum per patrem a dicta surditate ad plenum exitit liberata.

§ 26. Quidam cum post febrem continuam perdidisset loquelam et sic mutus per mensem integrum permansisset, adductus ad sepulchrum Sancti huius, fuit ibidem loquela, finita missa, restitutus.

§ 27. Mulier quaedam, quae subito muta et impotens de uno brachio facta fuit, ac infirmitate sibi per mensem durante, emisso voto per matrem, statim ad sanitatem pristinam est reducta. Quaedam etiam mulier, dum ex partu quodam violento, de puero mortuo et in eius utero transversato, contracta in manibus et pedibus et femoribus, biennio permansisset, facto voto ad Sanctum praefatum, quod si curaretur, scoparet in tota vita ecclesiam in qua iacet, dormire coepit, et expergefata, a morbo praedicto penitus est curata. Vir quidam passus annis sex guttam in manu et brachio, ventre ac humero, facto voto quod eius limina visitaret, statim fuit sanitatis beneficium consequutus. Quidam denique presbyter passus guttam in latere, quae ipsum afflixit graviter diebus septem, facto voto, ad memoratum Sanctum, diligentius eius tumulum visitando, recepit continuo sanitatem. Quaedam mulier, quae per octo annos morbo epileptico quasi quotidie gravabatur, emisso voto, quod sepulchrum eius, si curam reciperet, annis singulis visitaret, curam recepit, sicque ex tunc de morbo ipso penitus nihil sensit. Monialis quaedam, quae post febrem longam, quam passa fuerat, dolorem incurrebat in omnibus membris eius, in tantum quod in duodecim diebus, nisi alieno adiutorio, de lecto non poterat se movere, portato sibi pedali panno, qui quondam Sancti huius dice-

batur fuisse, ac sibi applicato ad carnem, sana et incolumis est effecta. Cum homo quidam, qui miraculis istius Sancti detrahere nitabatur, reversionem faciei et oculorum turpiter incurrisset, sicque manens per dies sex, huic Sancto cum devotione qua poterat, se devovisset, ad sepulchrum eius veniens et offerens caput cereum, antequam exiret Ecclesiam, perfecte reperit se curatum.

§ 28. Haec sunt mirabilia opera solius Altissimi, quibus et aliis quampluribus mirificare voluit Sanctum istum, ac toti mundo reddere venerandum. Laudetur igitur magnifice Deus noster, cuius dextera huic episcopo confert stelliferum regni diadema. Applaudant et isti pariter coeli cives, quorum coetibus Sanctus hic sole splendidior est insertus. Canant quoque altissime Franciae, Siciliae ac Hungariae regna felicia, de quorum horto candoris nivei flos erupit, quorum vitis germinat dulcem uvam, cuius liquor caelos laetificans, abunde funditur in calice Summi Regis. Laetetur insuper civitas Tolosana tanto ditata praesule, quem apud Deum advocatum habet sedulum et patronum. Vere felix es, o tu, Marsilia, facta divinorum aromatum tam sancti corporis apotheca. Sed et fratrum Minorum ordo conspicuus, novae laudis canticum promere non desistat in aula caelesti, tam praeclarum alumnum divinis festive conspectibus repraesentans.

§ 29. Caeterum, quia convenit, ut quem Dominus in coelo magnificat, mundus colat, nos de sanctitate vitae ac veritate miraculorum ipsius inquiri fecimus diligenter. Et quia post inquisitionem solertem et studiosam examinationem et discussionem solemnem, supplicatione devota et humili praelatorum omnium apud Sedem Apostolicam existentium cum instantia requisiti, de fratrum nostrorum consilio et assensu, de omnipotentis Dei virtute confisi, auctoritate quoque beatorum Petri et Pauli apostolorum eius, et nostra, ipsum septima die aprilis sancto-

Gaudendum itaque in Ecclesia.

Sanctorum Confessorum catalogo adscribitur.

rum confessorum cathalo duximus adscribendum.

Eiusque annua festivitatis indicitur.

§ 30. Ideoque universitatem vestram monemus et exhortamur attente, per apostolica scripta vobis praecipiendo mandantes, quatenus quartodecimo kalendarum septembrium festum eiusdem episcopi et confessoris devote celebretis solemniter, et faciatis a vestris subditis devotione congrua celebrari, ut pia eius intercessione hic a noxiis protegi, et in futuro sempiterna gaudia consequi valeatis.

Indulgentia eius sepulchrum visitantibus proposita.

§ 31. Et ut ad mirabile eius sepulchrum ardentius et affluentius christiani populi confluat multitudo, ac celebrius eiusdem confessoris colatur festivitas, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui cum reverentia illuc in eodem festo annuatim accesserint ipsius suffragia petitori, de omnipotentis Dei misericordia, et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, duos annos et duas quadragenas, accedentibus vero ad praedictum sepulchrum annis singulis infra eiusdem festi octavam, unum annum et quadraginta dies de iniunctis sibi poenitentis misericorditer relaxamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae approbationis, confirmationis et voluntatis infringere, etc.

Datum Avinione 7 idus aprilis, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 7 aprilis 1517, pontif. anno 1.

III.

Indictio induciarum inter Angliae et Scotiae reges, sub eadem poena excommunicationis contra violantes (1).

SUMMARIUM

Mala quae ex huiusmodi dissensione orta sunt, deplorat. — 1. Treugas indicit. — 2. Obstantium derogatio. — 3. Induciarum tempus. — 4. Irritatio iuramentorum, foederum, etc., pro bello factorum.

(1) Ex Regest. Vatic.

Bull. Rom. Vol. IV.

31

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Vocatis nobis, licet insufficientibus meritis, ad apostolatus officium occurrit quasi confestim considerationis nostrae conspectui acerbis infesta molestis periculosa dissensio, quam inter clarissimum in Christo filium nostrum Edvardum regem Angliae illustrem, et dilectum filium nobilem virum Robertum de Brus, gerentem se pro rege Scotiae, iam dudum incensor malorum omnium suscitavit, amaras nobis suas circumstantias, quas frequenter, dum nos minor status haberet, intra pectoris claustra revolvimus, repraesentans. Hinc etenim se offerebant et offerunt nostris obtutibus, impedimentum proinde facile receptura pia Dei negotia, et praecipue Terrae Sanctae desertae incolis christifidelibus, ipsorumque destitutae suffragiis, cui, catholicis principibus distractis ad bella civilia, consolator aliquis non assistit ex omnibus caris suis: hinc se ingerebant et ingerunt animarum pericula, christiani sanguinis non levis effusio, gravia rerum dispendia, et non solum ipsorum dissidentium, suarumque gentium, sed et quamplurium aliorum in ipsorum commotione periculosa turbatio, pariter et damnosa: haec quidem nostri cordis intima stimulant, acutisque stimulis nostrum interpellant officium, ut ad occurrendum per oportuna remedia tanto religionis christianae discrimini ocius exurgamus.

§ 1. Attendentes igitur, quod ad nos, qui, licet immeriti, vices Regis pacifici gerimus, ac plenitudine fungimur potestatis apostolorum Principi, suisque successoribus ex alto concessae, singulariter pertinet in universali Ecclesia cunctave congregatione fidelium pacem quaerere, ac ipsam facere diligentius observari, inter praefatos regem Angliae, ac gerentem se pro rege Scotiae, auctoritate apostolica treugas, quarum foedus imaginem pacis inducit, indicimus usque ad bien-

Mala quae ex huiusmodi dissensione orta sunt, deplorat.

Treugas indicit.

niam duraturas, ac in eos et omnes et singulos eorum adiutores, valitores, consiliarios, sequaces, complices et etiam adherentes, treugas infringentes eandem, aut quomodolibet non servantes, excommunicationis sententiam promulgamus.

Obstantium derogatio.

§ 2. Non obstantibus, si regi et gerenti praedictis, aut ipsis adhaerentibus, seu cuivis eorum a Sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari non possint, per literas Sedis eiusdem non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem; et qualibet alia dictae Sedis indulgentia generali vel speciali cuiuscumque tenoris vel expressionis existat, per quam effectus praesentium impediri possit, vel quomodolibet retardari.

Inducturum tempus.

§ 3. Treugas autem et sententiam antedictas a die notificationis seu publicationis ipsarum suum effectum volumus obtinere.

Irritatio iuramentorum, foederum, etc., pro bello factorum.

§ 4. Vassallos insuper et subditos regis et gerentis praedictorum, a iuramento fidelitatis, quo eis vel eorum alteri tenentur astricti, quantum ad huius guerrae seu dissensionis articulum, cum in illicitis eis obedire non debeant, per idem tempus absolvimus, et nihilominus promissiones et obligationes, quae inter regem et gerentem praedictos et quoscumque alios, super belli seu conflictus utrinque committendi processum, necnon confederationes, colligationes et pactiones, quae inter ipsum et quosvis alios ex una parte, ac praedictum gerentem et alios quoscumque ex altera intervenerint pro ipsa fovenda discordia, utpote contra bonum pacis praesumptas illicite et attentatas in divinae maiestatis offensam; et quascumque poenas adiectas ac iuramenta praestita super iis sub quibuscumque forma, modo vel expressione verborum, praesertim cum iuramentum vinculum iniquitatis esse non debeat, ex nunc nulla fore decernimus, et quatenus de facto processerint, irritamus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc

paginam nostrae indictionis, promulgationis, absolutionis et irritationis infringere, etc.

Datum Avenioni kalendis maii, pontificatus nostri anno 1.

Dat. die 1 maii 1517, pontif. anno 1.

IV.

Erectio episcopatus Castren., eiusque distinctio ab Ecclesia Albien. (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Causae huiusmodi faciendae erectionis. — Divisio Albien. episcopatus. — 2. Erectio episcopatus Castren. — Monasterium S. Benedicti, quod in cathedralem Ecclesiam erigitur, a Massilien. monasterii subiectione eximitur. — 3. Validatio praesentis constitutionis. — 4. Poenae contra eam quomodolibet infringentes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, cuius nutui cuncta subserviunt, in agro mundi huius messem multam aspiciens et operariorum raritatem attendens, dominum messis rogandum esse, ut in illam operarios mitteret, censuit; et ipse idem exiens mane veluti paterfamilias diligens, horis diei variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, qui sicut, eodem Domino disponente, vicarius eius in terris esse dignoscitur, sic et Ipsius actibus, in quantum sinit humana fragilitas, se conformare tenetur, ubi superexcescere messem, populi videlicet multitudinem, viderit, operarios debet opportunos adicere, et iuxta propheticum verbum augere custodiam, levare custodes, ac cultores idoneos in dominicam vineam destinare.

§ 1. Sane considerantes attentius, et intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod tanta multitudine populi, quanta foecundavit Altissimus ci-

(1) Ex Regest. Vatic.

Proemium

Causae huiusmodi faciendae erectionis

vitatem et dioecesim Albien., quibus certis ex causis est magis exacta et diligens custodia adhibenda, singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere oves (1); nec morbidas, quae gregem inficiunt, a sanis, ut expediebat, separatim discernere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque reddituum episcopatus Albien. opulentia copiosa pluribus poterat abunde sufficere; nec non quod episcopus Albien. duas partes denunciationum Ecclesiarum sibi subditarum communiter percipere consuevit, et naturaliter obligantur personae ecclesiasticae, ut altari serviant, quae de altari vivunt; et unicuique altari, de quo vivunt, tanto propensorem et specialem curam et diligentiam singularem adhibere debeant, quanto amplius de eo suscipiunt et per ipsum abundantius sustentantur; necnon quotidiana sollicitari instantia et diffusius seminare spiritualia iis, a quibus assidue cardinalia metere dignoscuntur; nos cultum augere divinum et spiritualem animarum profectum, quem, si iuxta facultatum exigentiam duorum in eadem utilium praesulum custodia deputetur, indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis, praehabito super hoc diligenti tractatu, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum concordis consilio et apostolicae plenitudine potestatis, ad laudem Dei, et ad exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem, episcopatum Albien., suamque dioecesim auctoritate apostolica dividimus in duas dioeceses, quas per certos distingui limites faciemus.

Divisio Albien. episcopatus.

Erectio episcopatus Castren.

§ 2. Volentes ac decernentes auctoritate praedicta, de fratrum ipsorum consilio et praedictae plenitudine potestatis, quod praeter civitatem Albien., quae suam propriam et distinctam habeat dioecesim certis finibus limitandam, villam de Castris dictae olim dioecesis, quam veluti ad hoc convenientem et accommodam eadem auctoritate in civitatem erigimus

(1) Forsan singularum.... ovium.

et civitatis titulo insignimus, separatam dioecesim habeat, certis limitibus a dioecesi remansura Albien. distinguendam; quodque ecclesia monasterii Sancti Benedicti civitatis eiusdem ordinis S. Benedicti sit de caetero et habeatur perpetuo Ecclesia cathedralis ipsius, et civitate praedicta cum suis capitulo, clero et populo ac dioecesi, ab omni iurisdictione, potestate ac superioritate Albien. episcopi et capituli ac eiusdem Albien. Ecclesiae, nec non abbatis, conventus et monasterii Massilien., remanentibus omnino liberis et exemptis. Nos enim licet idem quoddam monasterium cum membris suis a praedicto dependere haecenus monasterio nosceretur, ipsumque monasterium vel abbas eiusdem iura quaedam et superioritatem in praedicta beati Benedicti Ecclesia obtineret, de consilio, auctoritate et potestate praedictis Ecclesiam et civitatem eandem ad censum aliquem, ullamve praestationem vel subiectionem quamcumque memoratis abbati, conventui et monasterio volumus et decernimus in anima non teneri; quinimo ipsam ab omnibus praedictis absolvimus et totaliter liberamus; iura omnia, quae in Ecclesia praedicta praefatum monasterium aut abbas illius olim quomodocumque habebat, in dictam Castren. Ecclesiam transferentes, et illa penes eam plene et integraliter volentes perpetuo remanere.

Monasterium S. Benedicti, quod in cathedralem Ecclesiam erigitur, a Massilien. monasterii subiectione eximitur

Validatio praesentis constitutionis

§ 3. Haec igitur, per dictae Sedis prudentiam circumspectam sic facta salubriter et utiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus et robor incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate praedicta districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscumque praeminentiae, ordinis, conditionis aut status, etiamsi archiepiscopali vel episcopali seu regia praefulgeat dignitate, huiusmodi ordinationem apostolicam et alia supradicta, quovis quaesito colore vel modo, sive causa vel occasione qualibet adinventis, turbare seu quomodolibet impedire praesumat.

§ 4. Nos enim irritum decernimus et

Peenas contra eam quomodolibet infringentes. inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate contigerit attentari; et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium praesumpserint; nisi infra octo dierum spatium post publicationem praesentium resipuerint cum effectu, excommunicationis in personas et interdicti in universitates ac suspensionis sententias in conventus, capitula seu collegia promulgamus, de consilio et auctoritate praedictis a quibus, non nisi per Romanum Pontificem, absolutionis beneficium, praeterquam in mortis articulo, valeant obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, erectionis, insignitionis, absolutionis, liberationis, translationis, voluntatum, inhibitionis, constitutionis et promulgationis infringere, etc.

Datum Avenioni septimo idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 9 iulii 1317, pontif. anno 1.

V.

Erectio Ecclesiae de Sancto Floro cum disinctione illius ab episcopatu Claromontensi (1).

SUMMARIUM

Causae novae faciendae erectionis. — 1. Prioratus de S. Floro in cathedralem erectus ab omni dependentia solvitur. — 2. Redditi novae Ecclesiae assignati.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, etc., ut in superiori, usque ad verba quanta foecundavit Altissimus civitatem et dioecesim Claromonten. singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere; quodque durum erat atque difficile in eadem dioecesi, quae lata nimium et diffusa existit, ad unum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi; nos cultum augeri divinum et spiritualem animarum

(1) Ex Archiv. Vatic.

profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis, cum venerabili fratre nostro Alberto Claromonten. episcopo habito super hoc diligenti tractatu, etc., usque ad verba fideliumque salutem, episcopatum Claromonten., etc., usque ad verba certis finibus limitandam, villam de Sancto Floro dictae olim dioecesis, etc., usque ad verba separatam habeat dioecesim a dioecesi remansura Claromonten. civitatis certis limitibus distinguendum; quodque prioratus conventualis quondam Sancti Flori Cluniacen. ordinis civitatis eiusdem, ubi corpus ipsius sancti Flori confessoris dictae Ecclesiae reconditum, sit de caetero et habeatur perpetuo ecclesia cathedralis, ipsa et civitate praedicta cum suis capitulo ac dioecesi ab omni iurisdictione, potestate ac superioritate Claromonten. episcopi et capituli eiusdem ac Claromonten. Ecclesiae, nec non ordinis, abbatis, conventus et monasterii Cluniacen., remanentibus omnino liberis et exemptis.

§ 1. Nos enim, licet idem quondam prioratus cum membris suis tam in spiritualibus, quam in temporalibus ex praedicto dependere hactenus monasterio nosceretur, ipsumque monasterium vel abbas eiusdem iura quaedam temporalia et superioritatem etiam temporalem, in civitate praedicta et eius incolis obtineret, de consilio, auctoritate et potestate praedictis ecclesiam et civitatem easdem ad censum aliquem, nullamve praestationem aut servitium vel subventionem quamcumque memoratis ordini, abbati, conventui et monasterio communiter vel divisim volumus et decernimus in antea non teneri; quinimo ipsam Ecclesiam et civitatem cum membris suis, iuribus, pertinentiis et districtu ab omnibus praedictis absolvimus et totaliter liberamus, iura omnia superioritatis et alia, quibus in civitate praedicta et incolis, pertinentiis, ac districtu

Prioratus de S. Floro in cathedralem erectus ab omni dependentia solvitur.

eiusdem, praefatum monasterium, aut abbas illius mediate vel immediate, seu alias quomodocumque habebat, quaecumque et qualiacumque illa sint et quocumque nomine censeantur, in dictam Sancti Flori ecclesiam et eius episcopum, qui erit pro tempore, transferentes, illaque penes eos volentes plene et integraliter perpetuo remanere.

Redditi novae Ecclesiae assignati.

§ 2. Verum, quia eadem Ecclesia facultates non habet correspondentes honori et statui, ad quos noviter est provecta, auctoritate praedicta decernimus, ipsam sic honorandam esse in facultatibus et augendam, quod mensa episcopalis eiusdem quinque millia librarum parvorum Turonen. annui et perpetui redditus habeat, tam de bonis et rebus mensae episcopalis Claromonten., eidem ecclesiae Sancti Flori magis accommodis et propinquis, quam etiam de bonis et rebus eiusdem Sancti Flori Ecclesiae, quae iam dictae episcopali mensae ipsius convenientius remanere poterunt, iuxta communem estimationem honorum et rerum huiusmodi redditualium situanda. Haec igitur, etc., usque ad verba ordinationem apostolicam seu aliquem vel aliquod de contentis in ea quovis quaesito, etc., usque ad verba valeant obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, voluntatum, constitutionum, erectionis, insignitionis, absolutionis, liberationis, translationis, inhibitionis et promulgationis infringere, etc.

Datum Avenioni septimo idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die annoque eodem.

VI.

Divisio episcopatus Tholosan. in quatuor alias Ecclesias suffraganeas, scilicet Montisalban., Sancti Papuli, Lumbriacen. et Riven., eiusque erectio in metropolitanam Ecclesiam (1).

(1) Ex Regest. Vatic.

SUMMARIUM

1. Causae dividendi Tholosanum episcopatum. — 2. Clemens IV hanc divisionem meditabatur. — 3. Divisio (de qua in rubrica). — 4. Erectio quatuor episcopatum. — 5. Tholosanae Ecclesiae in metropolitanam erectio. — 6. Dictae quatuor eidem subii-ciuntur. — 7. Unicuique sui assignantur redditus. — 8, 9. Beneficiorum collatio Sedi Apost. certo tempore reservatur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster etc.

§ 1. Sane considerantes attentius et intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta foecundavit Altissimus civitatem et dioecesim Tholosanam, singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile in tam lata et diffusa dioecesi ad unum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi; attendentes etiam, quod, licet Tholosanus episcopatus divitiis abundaret immensis, vix tamen supererat hucusque memoria, quod ex suorum opulentia copiosa reddituum aliquod in Ecclesia vel dioecesi Tholosana provenisset divini cultus augmentum, immo sic ex adipe prodierit et prodibat iniquitas, ut multo iam tempore luxus, cura carnis in desideriis, evectio-num pompa, numerositas clientelae, immoderata distributio in parentes, sumptus enormes, ac usus extraordinarios sibi vindicassent ibidem quasi totum patrimonium Crucifixi; et verendum erat, ne praesul unicus Tholosanus incrassatus et dilatatus ex excessivis huiusmodi opibus et superbis periculose recalcitrans, Deum factorem suum dereliqueret, et a suo salutari recedens, perdicionis exempla in subditos derivaret.

§ 2. Pensantes quoque, quod sanctae memoriae Clemens Papa quartus praedecessor noster eo etiam tempore quo civitas et dioecesis antefatae longe minus

Causae dividendi Tholosanum episcopatum.

Clemens IV hanc divisionem meditabatur.

in populo ac redditibus affluere, cum ex tunc benedictente Domino, incredibiliter creverint in utroque, et iugiter crescere dignoscantur, spiritu beatae considerationis inductus, ad divisionem episcopatus eiusdem firmiter, dum viveret, intendebat, licet morte praeventus suum in hac parte nequiverit implere conceptum.

Divisio (de qua in rubrica).

§ 3. Nos pium praedecessoris praedicti propositum in effectum volentes adducere, et non tam dissipare malum, quod praedictorum reddituum copia excessiva produxit, quam etiam cultum augere divinum, et spiritualem animarum profectum, quae, si iuxta facultatum exigentiam ac diffusam latitudinem dictae dioecesis sufficiens numerus in eadem utilium praesulum deputetur, indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes; praemissis, et aliis suadentibus iustis causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum concordii consilio et apostolicae plenitudine potestatis, ad laudem Dei, exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem, episcopatum ipsum, dictamque dioecesim Tholosanam apostolica auctoritate dividimus in quinque dioeceses, quas per certos distingui limites faciemus.

Erectio quatuor episcopatum.

§ 4. Volentes ac decernentes de fratrum nostrorum consilio et praedictae plenitudine potestatis, quod praeter civitatem Tholosanam, quae suam propriam et distinctam habebit dioecesim certis finibus limitandam, subscriptae quatuor villae, quarum quamlibet eodem consilio et auctoritate in civitatem erigimus, et civitatis vocabulo insignimus, scilicet de Montealbano pridem de Caturen., cui adicietur certa pars dictae quondam dioecesis Tholosanae ac Sancti Papuli et Lumberiaci et de Rivis de Bolbestria, de ipsa quondam Tholosana dioecesi existentes, quatuor separatas dioeceses habeant certis limitibus distinguendas; quodque beati Martini de Montealbano, ubi corpus sancti Theodardi confessoris dicitur esse reconditum, praedictae civitatis Montisalbani et beati Papuli dictae civitatis Sancti Papuli, ac

beate Mariae de Lumberiaci civitatis praedictae Lumberiaci, nec non beatae Mariae de Rivis Ecclesiae ipsius civitatis Riven., sint de caetero et habeantur perpetuo Ecclesiae cathedrales.

§ 5. Et quia Ecclesia Tholosana, sicut solempniori statu et conditione potiori praefulget, sic et est grandioris honoris titulis efferenda, ipsam huc usque suffraganeam Ecclesiae Narbonensis ac totam quondam dioecesim Tholosanam, de fratrum ipsorum consilio, et ex certa nostra scientia et apostolica plenitudine potestatis, ab omni iurisdictione, potestate ac subiectione archiepiscopi, capituli et eiusdem Ecclesiae Narbonen. penitus eximentes, eam ad laudem divini Nominis, et honorem Ecclesiae suae in archiepiscopalem seu metropolitanam erigimus, eamque honoribus et insigniis sedis metropolitanae decoramus, auctoritate apostolica decernendo, ut ex nunc pro metropolitana Ecclesia in perpetuum habeatur.

§ 6. Quia etiam dignum est, ut ex quo de filia facta mater metropolitanae dignitatis suscepit insignia, suffraganearum congruum numerum filiarum, ac decentem provinciam habeat, ut ad iudicium archiepiscopi Tholosan., qui pro tempore fuerit, omnes causae suffraganeorum episcoporum et personarum ecclesiasticarum ac civitatum eiusdem provinciae iuxta sacrorum statuta canonum referantur; nos praefatas quatuor civitates et Ecclesias cathedrales cum earum dioecesi, ut praemittitur, distinguendas, nec non civitatem et Ecclesiam Appamiarum cum sua dioecesi ex nunc ipsius Ecclesiae Tholosanae suffraganeas, et de provincia Tholosana in perpetuum fore decernimus, et iure metropolitico subiicimus, et subiectas esse volumus eas illi praenominatas Montis Albani, quae de dioecesi Caturen. et Bituricen. provincia ac Appamien. civitates et Ecclesias, quae de provincia Narbonen. hactenus fuisse noscuntur, nec non reliquas tres civitates, Ecclesias Sancti Papuli Riven. et Lumbriacen., quae ab olim de

Tholosanae Ecclesiae in metropolitana erectio.

Dictae quatuor eidem subiiciuntur.

dioecesi Tholosan. fuerunt, cum earum dioecibus, canonicibus, collegiis sive capitulis a iurisdictione, potestate ac subiectione quacumque Bituricen. et Narbonen. archiepiscoporum ac Caturen. et quondam Tholosan. episcoporum, capitulorum etiam, abbatum atque conventuum et ordinariorum quorumlibet et aliarum Ecclesiarum, quibus quomodolibet fuerunt hoc usque subiectae, auctoritate praesentium perpetuo eximentes, de praedictorum consilio et plenitudine potestatis.

Unicuique sui assignantur redditus.

§ 7. De bonis autem, redditibus, proventus et iuribus dicti quondam episcopatus Tholosan. ipsi Tholos. decem millia, et singulis aliis praedictis Ecclesiis, Appamiarum excepta, cui de ipsis bonis, redditibus, proventus et iuribus ultra illa, quae habere dignoscitur, certam assignabimus portionem nostris aliis litteris distinguendam, singulis quaque millia librarum Turon. annui et perpetui redditus, quae quidem unicuique illarum suisque pontificalibus dignitate ac onere et circumstantiis aliis attente pensatis debere sufficere vidimus, praeter redditus et proventus et iura, quae ad praedictas Ecclesias et conventus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei et ipsarum Ecclesiarum commodum intendimus ordinare ex nunc, auctoritate praedicta, et de consilio ac plenitudine memoratis, concedimus, donamus et etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum Ecclesiarum praesules, qui pro tempore fuerint, in rebus et locis cuilibet magis adiacentibus et vicinis iuxta distinctionem et limitationem dioecesium singularum, per alias nostras litteras faciendam.

Beneficiorum collatio Sedi Apost. certo tempore reservatur.

§ 8. Interim autem, distinctione seu limitatione praedicta pendente, volumus, quod eorum quilibet summam eum contingentem pro rata percipiat annualim de bonis redditibus et iuribus antedictis per manus eorum quos ad id providimus deputandos: residuum vero bonorum, reddituum et proventuum et iurium ipsorum,

quod facta de illis, ut praemissum est, assignatione supererit, nec non iurisdictionem temporalem et spiritualem, quae ad dictum quondam episcopatum Tholosanum usque ad tempus divisionis huiusmodi pertinebat, et quam, distinctione seu limitatione praetacta pendente, faciemus per idoneas exerceri personas, ac beneficia omnia ecclesiastica, etiamsi dignitates, personatus vel officia existant, (1) iis, ad quae vel quos per electionem assumitur, et in quibus vel ad quae auctoritate litterarum apostolicarum alicui seu aliquibus ius est aliquod acquisitum, quibus per id nullum volumus praedictum generari, vacantibus nunc et in antea usque ad distinctionem vel limitationem praedictarum dioecesium, in civitate Tholosan., dictaque quondam dioecesi vacantia, dispositioni nostrae, ac Sedis Apostolicae, de fratrum nostrorum consilio reservamus.

§ 9. Haec igitur, etc.

Datum Avenioni quinto idus iulii, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 11 iulii 1317, pontif. anno 1.

VII.

Divisio episcopatus Pictavien. ac Malleacen. et Linconien. Ecclesiarum ordinis sancti Benedicti in cathedrales Ecclesias erectio (2).

SUMMARIUM

1. Causae divisionis et erectionis. — Divisio. — 2, 3. Nova erectio. — Reddituum assignatio. — Divisio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, etc.

§ 4. Sane considerantes attentius et intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta foecundavit Altissimus civitatem et dioecesim Pictaven., singulorum vultus nequibat, ut quondam (3) unicus pa-

(1) Addendum forsitan exceptis. (2) Ex Regest. Vatic. (3) Alias ut concedet.

Causae divisionis et erectionis.

stor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere, quodque durum erat atque difficile in eadem dioecesi, quae lata et diffusa extitit, ad unum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi; nos cultum augere divinum et spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis, cum fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu, de ipsorum consilio et ex certa scientia et apostolica plenitudine potestatis ad laudem Dei et exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem episcopatum et dioecesim Pictaven. in tres dioeceses certis portionibus seu limitibus ipsarum cuilibet, ut infra subiungitur, assignatis, apostolica auctoritate dividimus, et Malleacen. ac de Linconio villas pridem de Pictaven. dioecesi existentes veluti loca insignia et ad id convenientia et accommoda, ac rerum ubertate foecunda, de novo in civitates erigimus et civitatis vocabulo decoramus.

Divisio.

Nova erectio.

Reddituum assignatio.

§ 1. Volentes ac decernentes auctoritate praedicta, de ipsorum fratrum consilio ac eiusdem plenitudine potestatis, ut Malleacen. et de Linconio dudum monasteriorum Ecclesiae ordinis sancti Benedicti sint de caetero et habeantur perpetuo Ecclesiae cathedrales, et quod tam praelibata civitas Pictaven., quam dictae villae iam per nos, ut praemittitur, civitatis titulis insignitae, ipsarum videlicet singulae suam propriam et distinctam dioecesim habeant a duabus reliquis, prout sequitur, separatam, et ut ipsarum quaelibet habeat dioecesim magis accommodam et decentem de Fontiniaco, de Sancto Laurentio, de Vimbris et de Berterio decanatus, et archidiaconatum de Arduno rurales civitati Malleacen., Maroli vero Thallenuidum Assianen. et Montis Acuti decanatus, et archidiaconatum. Asperien., rurales dudum de praedicta dioecesi Pictaven. existentes ipsi civitati de Linconio, cum ecclesiis, dignitatibus, persona-

tibus, territoriis, iuribus et pertinentiis eorumdem monasteriis quoque ac prioratibus saecularibus et regularibus ac iurisdictionibus omnibus temporalibus et spiritualibus, prout hactenus fuerant dioecesis Pictaven., et episcopo Pictaven. competebant quomodolibet, in suas dioeceses perpetuo deputamus et etiam assignamus, exceptis homagiis et deveriis (1), si aliquam praedictis vel earum altera dioecesi existerent, ratione quorum dumtaxat quivis tenetur facere homagium episcopo Pictaven., ac ipsum in iucundo adventu suo ex debito ratione praedictorum portare, ab Ecclesia Beatae Maioris Pictaven. usque ad Ecclesiam cathedralem Pictaven., quae erunt et remanebunt episcopo Pictaven., dictasque dioeceses deputatas et taliter assignatas episcopis, qui pro tempore fuerint, et capitulis et Ecclesiis Malleacen. et de Linconio praedictis iuxta divisionem, deputationem et assignationem nostras huiusmodi de dictis dioecesibus factas spiritualiter et temporaliter ordinario episcopali iuri subiicimus, ac ipsos ab omnimoda spirituali et temporalis iurisdictione ordinaria ac superioritate episcopi, capituli et Ecclesiae Pictaven. in totum eximimus ac etiam liberamus, volentes, ut quicquid in ipsis Malleacen. et de Linconio dioecesisibus per nos totaliter limitatis praeminentiae, maioritatis, superioritatis, iurisdictionis et exercitii, iuris spiritualis et temporalis praelibato episcopo, capitulo et Ecclesiae Pictaven. iure ordinario nunc usque competit de caetero episcopis, qui erunt pro tempore ac capitulis et Ecclesiis Malleacen. et de Linconio praedictis perpetuo iuxta praemissas divisionem, deputationem et assignationem nostras eodem iure competat in eisdem, iura proventus et redditus dignitatum, personatum et officiorum Ecclesiae Pictaven. in nullo praeter hoc diminuere intendentes, reliqua parte dictae dioecesis Pictaven., praeter eosdem decanatus et archidiaconatus cum suis districtibus et iurisdic-

Divisio.

(1) Deverium, debitum, pensitatio. Ducange.

tionibus superius nominatis quantacumque et in quibuscumque consistant praelibatae civitati Pictaven. in sua dioecesi integraliter remanente.

§ 2. Haec igitur per dictae Sedis, etc. Datum Avenioni idibus augusti, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 13 augusti 1317, pontif. anno 1.

VIII.

Dismembratio Ecclesiae Agennen., et erectio villae de Condomio eiusdem dioecesis in episcopatum Condomien. (1).

SUMMARIUM

1. Causae novae faciendae erectionis. — Divisio Agennen. dioecesis. — Erectio novi episcopatus Condomien. — 2. Validatio etc.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, etc.

Causae novae faciendae erectionis.

§ 1. Sane considerantes attentius et intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi quanta foecundavit Altissimus civitatem et dioecesim Agennen., singulorum vultus nequibat, ut condecet, unus pastor inspicere, et alias partes boni pastoris implere: quodque durum erat atque difficile in eadem dioecesi, quae lata et diffusa existit, ad unicum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi: nos cultum augere divinum, et spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis, cum fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu, de ipsorum consilio et ex certa nostra scientia ac apostolica plenitudine potestatis, ad laudem Dei et exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem, Agennen. dioecesim auctoritate apostolica dividimus in duas dioeceses, quas per certos distingui limites faciemus, volentes ac etiam decernentes auctoritate

Divisio Agennen. dioecesis.

(1) Ex Regest. Vatic. Bull. Rom. Vol. IV.

praedicta de fratrum nostrorum consilio, et eiusdem plenitudine potestatis, quod praeter civitatem Agennen., quae suam propriam et distinctam habebit dioecesim certis finibus limitandam, villa de Condomio dictae olim dioecesis, quam veluti ad hoc convenientem et accommodam eadem auctoritate in civitatem erigimus et civitatis vocabulo insignimus, separatam dioecesim habeat, a dioecesi remansura civitati Agennen. certis limitibus distinguendam, quodque Ecclesia Sancti Petri quondam monasterii Condomien. civitatis eiusdem sit de caetero et habeatur perpetuo Ecclesia cathedralis, ipsa et civitate Condomien., praedicta cum suis capitulo et dioecesi, per nos, ut praemittitur, limitanda, ab omni iurisdictione, potestate ac superioritate Agennen. episcopi et capituli et Ecclesiae Agennen., remanentibus omnino liberis et exemptis, nullo praedictis Agennen. episcopo et capitulo ac Ecclesiae Agennen. superioritatis aut maioritatis titulo civitati Condomien. cum suis capitulo et dioecesi quomodolibet remanente.

Erectio novi episcopatus Condomien.

Validatio etc.

§ 2. Haec igitur, etc. Datum Avenioni idibus augusti, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die annoque eodem.

IX.

Erectio episcopatus Vabrensis (1).

SUMMARIUM

1. Ruthenen. dioecesis divisio in duas. — Vabrensis episcopatus erectio, qui exemptus omnino a iure monasterii Massiliensis declaratur.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, etc.

§ 1. Sane considerantes attentius et intra pectoris claustra meditatione sollicita

(1) Ex Gall. Christian., nov. edit, tom. 1, pag. 58.

revolventes, quod in tanta multitudine populi quantam foecundavit Altissimus civitatem et diocesim Ruthen. singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere: nos cultum augere divinum et spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis, praehabito super hoc diligenti tractatu, ex certa scientia, de fratrum nostrorum concordia consilio et apostolica plenitudine potestatis, ad laudem Dei et exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem, episcopatum Ruthenensem, suamque diocesim auctoritate apostolica dividimus in duas dioeceses, quas per certos distingui limites faciemus, volentes ac decernentes auctoritate praedicta, de fratrum ipsorum consilio et praedictae plenitudine potestatis, quod praeter civitatem Ruthenensem, quae suam propriam et distinctam habebit diocesim, certis finibus limitandam, villa de Vabro dictae quondam diocesis, quam veluti ad hoc convenientem et commodam, eadem auctoritate et dictorum fratrum consilio, in civitatem erigimus, civitatisque titulo insignimus, separatam diocesim habeat certis limitibus a dioecesi remansura Ruthenensi ac civitatem dictis limitibus distinguendam: quodque Ecclesia monasterii Sancti Salvatoris civitatis eiusdem ordinis Sancti Benedicti sit de caetero et habeatur perpetuo Ecclesia cathedralis, ipsa et civitate praedicta cum suis capitulo, clero et populo ac dioecesi ab omni iurisdictione et potestate ac superioritate Ruthenensis episcopi et capituli eiusdem Ruthenensis Ecclesiae, necnon abbatis et conventus et monasterii Massiliensis, a quo huiusmodi monasterium Sancti Salvatoris dependebat, remanentibus omnino liberis et exemptis. Nos enim, licet idem quondam monasterium Sancti Salvatoris Vabrensis cum membris suis a praedicto dependere haecenus monasterio Massiliensi nosceretur, ipsumque mo-

Ruthenen. diocesis divisio in duas.

Vabrensis episcopatus erectio, qui exemptus omnino a iure monasterii Massiliensis declaratur.

nasterium Massiliense, vel abbas eiusdem iura quaedam et superioritatem in praedicta ecclesia Sancti Salvatoris haecenus obtineret, de consilio, auctoritate et potestate praedictis, ecclesiam et civitatem easdem ad censum aliquem, ullamve praestationem vel subiectionem quamcumque memoratis abbati, conventui et monasterio Massiliensi volumus et decernimus in antea non teneri, quinimo ipsam ab omnibus praedictis absolvimus et totaliter liberamus. Iura quae in ecclesia praedicta Sancti Salvatoris, civitate, incolis, pertinentiis ac districtibus eiusdem praefatum monasterium Massiliense, aut abbas illius, mediate vel immediate olim quomodocumque habebat, quaecumque et qualitercumque illa sint, et quocumque nomine censeantur, in dictam Ecclesiam Vabrensem transferentes et illa pones eam plene et integraliter volentes perpetuo remanere. Haec igitur, etc.

Datum Avenione idibus augusti, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die annoque eodem.

X.

Contra haereticos, vel de haeresi suspectos et iudaeos ad fidem catholicam conversos, ab eaque apostatantes, quamvis ad Ecclesiam confugiant, esse procedendum.

SUMMARIUM

Ab apostasia redeuntes, etc., ad ecclesias confugiebant, ne caperentur. — 1. Contra eos procedi posse ab inquisitoribus declarat Pontifex. — 2. Episcopis mandat, ne eos impediant.

Ioannes Papa XXII, inquisitoribus haereticae pravitate per regnum Franciae constitutis.

Ex parte vestra fuit nuper propositum coram nobis, quod nonnulli de haeretica pravitate culpabiles vel suspecti aut accusati, seu conversi de iudaica caecitate ad fidem catholicam, postmodum apostatan-

Ab apostasia redeuntes, etc., ad eccles. confugiebant, ne caperentur.

SUMMARIUM

1. Causae dismembrationis. — Divisio Narbonen. dioecesis in duas. — Erectio episcopatus Limosini: — Cui providendum de redditibus ex bonis Ecclesiae Narbonen.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, etc.

§ 1. Sane considerantes attentius et intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes quod in tanta multitudine populi quantam foecundavit Altissimus civitatem et diocesim Narbonen., singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere aut alias partes boni pastoris implere, non sine gravi animarum dispendio et personarum degentium in eisdem, quodque durum erat atque difficile in eadem dioecesi, quae lata et diffusa existit, ad unicum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi; pensantes quoque, quod cathedralis Ecclesia Narbonen. in proventibus et redditibus annuis tam affluenter, tamque magnifice abundare conspicitur, quod de ipsorum multitudine copiosa potest episcopis iuxta sui status decentiam provideri, nos cultum augere divinum, et spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis cum fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu, de ipsorum consilio et ex nostra certa scientia et apostolica plenitudine potestatis, ad laudem Dei et exaltationem Ecclesiae fideliumque salutem, Narbonen. diocesim auctoritate apostolica dividimus in duas dioeceses, quas per certos distingui limites faciemus: volentes ac etiam decernentes auctoritate praedicta, de fratrum ipsorum consilio et praedictae plenitudine potestatis, quod praeter civitatem Narbonen., quae suam propriam et distinctam habebit diocesim certis limitibus limitandam, villam de Limoso dictae olim diocesis Narbonen., quam

Causae dismembrationis

tes ab ipsa, ad ecclesias confugiant, non ad salutis remedium, sed ut vestras manus effugiant et suorum scelerum vitent iudicium ultionis; super quo Apostolicae Sedis providentiam humiliter implorastis.

Contra eos procedi posse ab inquisitoribus declarat Pontifex.

§ 1. Nos igitur ad extirpandos orthodoxae fidei inimicos, et herbam tam noxiam et pestiferam de horto Dominico radicitus evellendam, sollicitis studiis intendentes, discretioni vestrae ad instar foel. rec. Martini Papae quarti, praedecessoris nostri, qui per apostolicas literas inquisitoribus haereticae pravitate per regnum Franciae constitutis idem mandavit; per apostolica scripta mandamus, quatenus contra illos, quos de huiusmodi haeretica pravitate fore culpabiles, vel de illa notabiliter suspectos esse vobis constiterit, accusatos etiam de labe praedicta, conversos quoque iudaeos, et postmodum, patenter vel verisimilibus iudiciis, apostatantes a fide, iuxta qualitatem delicti exequamini libere officii vestri debitum, ac si ad ecclesias et loca praedicta minime confugissent, contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Episcopis mandat, ne eos impediant

§ 2. Et ut nullum in hac parte possit obstaculum vobis poni, venerabilibus fratribus nostris archiepiscopis et episcopis per regnum Franciae constitutis, per has nostras literas iniungimus, ut vos non impediant, quominus huiusmodi mandatum nostrum implere libere valeatis, sed potius ad requisitionem vestram in iis vobis assistant, sicut extiterit opportunum.

Dat. Avenione idibus augusti, anno primo.

Dat. die 13 augusti 1317, pontif. anno 1.

XI.

Dismembratio episcopatus Narbonen., et erectio cathedralis Ecclesiae in villa de Limoso eiusdem diocesis cum iurisdictione et iuribus ordinariis (1).

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Divisio Narbonen. diocesis in duas

Erectio episcopat^{us} Limosini:

Cui providendum de redditibus ex bonis Ecclesiae Narbonen.

velut ad hoc convenientem et accommodam, eadem auctoritate in civitatem erigimus et civitatis vocabulo decoramus, separatam dioecesim habeat a dioecesi remansura Narbonen. civitati certis limitibus distinguendam. Quodque parochialis Ecclesia Sancti Martini, eiusdem civitatis de Limoso sit de caetero et habeatur perpetuo cathedralis, ipsa et civitate praedicta de Limoso cum suis capitulo et dioecesi limitanda a iurisdictione, dominio et potestate archiepiscopi, capituli et Ecclesiae Narbonen., quibus subesse antea noscebantur; maiori tamen seu superioritate in ipsis Ecclesia, civitate, capitulo et dioecesi de Limoso dictae Narbon. Ecclesiae, sicut in aliis suffraganeis suis metropolitico sibi iure subiectis habere dignoscitur, reservatis remanentibus, omnino liberis et exceptis. Verum quia dicta Ecclesia de Limoso facultates non habet correspondentes honori et statui, ad quos noviter est provecta, auctoritate praedicta decernimus, ipsam sic honorandam esse in facultatibus et augendam, quod mensa episcopalis eiusdem quinque millia librarum Turonen. parvorum annui et perpetui redditus de bonis et rebus mensae archiepiscopalis Narbon. ipsi Ecclesiae de Limoso accommodis et vicinis iuxta communem estimationem bonorum et rerum huiusmodi redditualium situanda, quae quidem dictae Ecclesiae de Limoso, suoque pontifici, dignitate ac onere et circumstantiis aliis attente pensatis, debere sufficere vidimus, praeter redditus et proventus ac iura, quae ad praedictam Ecclesiam Sancti Martini antea pertinebant, habeat et percipiat integraliter per ipsius praesulem, qui pro tempore fuerit, in rebus sibi adiacentibus et vicinis, iuxta distinctionem seu limitationem dioecesis per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctione seu limitatione praedicta pendente volumus, et auctoritate praedicta decernimus, quod idem episcopus de Limoso, qui pro tempore fuerit, summam eandem de bonis et redditibus dictae

mensae Narbonen. recipiat annuatim. Haec igitur, etc.

Datum Avenioni tertio decimo kalendas septembris, pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 20 augusti 1517, pontif. anno 1.

XII.

Ordinationes et statuta pro bono regimine fratrum ordinis Grandimonten., eiusque prioratum aliorumque locorum ad eundem ordinem pertinen. definitio (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Pro ordine Grandimontense multa a Summis Pontificibus edita statuta. — Monasterium Grandimonten. totius ordinis caput. — Per abbatem, non per priorem gubernandum. — 1. Ordo dividitur in 39 prioratus conventuales. — 2. In monasterio vero Grandimont. 60 fratres praeter conversos sint: — 3. Qui abbatem canonice eligant. — 4. De visitoribus. — 5. Mensa abbatialis Grandimonten. — 6. Priorum electio in prioratibus ad quos pertineat. — 7. Numerus fratrum in eisdem. — 8. De modo visitationis ab abbate faciendae, dierum, et equitaturarum numero. — 9. Abbas quando voluerit grangias sibi unitas potest visitare. — 10. Translatio conventualium ab una ad aliam domum quibus de causis facienda. — 11. De mittendis ad studia literarum et alimentis eis ministrandis. — 12, 13. De causis et modo amovendi abbatem Grandimont., caeterosque priores. — 14. Contra priorem absentem non licet procedere. — 15. De duratione capituli generalis, eiusque prorogatione. — 16. Diffinitorum facultas complendi ea, quae in eodem capitulo completa non fuerint. — 17. De die capituli cogendi, et diffinitorum numero. — 18. Qui ad illud teneantur accedere. — 19, 20. De numero et forma electionis diffinitorum. — 21. De expensis capituli eiusdem. — 22. De bonis priorum decedentium. — 23. Quandam Clementis V constitutionem confirmat. — 24. Firmitas et observantia huiusce constitutionis. — 25. Enumeratio singulorum prioratum

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

cum grangiis unitis, et numerus fratrum in quolibet prioratu sustentandus. — Clausulae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Prooemium:

Pro ordine Grandimontense multa a Summis Pontificibus edita statuta.

Monasterium Grandimonten. totius ordinis caput.

Exigente debito pastoralis officii ad providam Romani Pontificis, velut universalis pastoris et patris, diligentiam pertinet, statum Ecclesiarum et monasteriorum omnium sic attenta meditatione prospicere, quod, materia qualibet dissensionis et iurgii, quietem et silentium personarum in Ecclesiis et monasteriis ipsis degentium et offerentium Domino per decantationes laudum titulum labiorum impediens, praecisa, pacis fundamenta stabiliat, praeterita corrigat, disponat praesentia, nova plantet, et sic caute provideat de futuris, quod in quantum valet humana provisio superna suffulta gratia, de contingentibus non omittat. Ad sapiendum siquidem antiquam iurgiorum materiam, quam in ordine Grandimonten. antiqui hostis seminarat invidia, nonnulli praedecessores nostri Romani Pontifices paterna diligentia vigilantes certas ordinationes et statuta, per quorum editionem perpetuae paci dicti ordinis sperabant consuluisse, salubriter ediderunt: sed licet per ipsos super hoc pie fuisset etiam anxie laboratum; quia tamen huiusmodi iurgia non erant in eodem ordine sic evulsa, quin adhuc et frequenter insurgerent, et quasi gravius solito pullularent; nos eidem ordini, ad quem zelo charitatis et dilectionis afficimur, in huiusmodi suis anxietatibus condolentes, et monasterium Grandimonten., ad Romanam dumtaxat Ecclesiam pertinens, quod ipsius ordinis caput esse dignoscitur, gubernari iamdudum solitum per priorem, paternis affectibus amplectentes, et cupientes ex eodem ordine ad perpetuam personarum in ipso degentium pacem quaslibet dissensiones et lites, Altissimo praestante subsidium, sic radicitus extirpare, corrigendo praeterita, plantando nova, in melius ordinando prae-

sentia, et salubriter providendo futura, quod personae ipsae perpetuae pacis opulencia gaudeant, et inter ipsas similia iurgia velut eradicata penitus non resurgant: ac propter hoc ad reformationem et statum eiusdem monasterii, sui que honoris augmentum nostros primo dirigentes intuitus, ac rem dignam et rationabilem arbitantes, ut idem monasterium, quod in orbe terrarum constat esse famosum, et cui multa nobiliaque coenobia, tanquam membra capiti sunt subiecta, per Apostolicae Sedis providentiam honoris et nominis titulis efferatur; habito prius cum pluribus ex fratribus dicti ordinis fide dignis in curia nostra praesentibus solemniter et diligenti tractatu, ad laudem divini nominis ordinamus, et apostolica auctoritate decernimus, de fratrum nostrorum consilio et apostolica plenitudine potestatis, quod ex nunc in antea gubernetur dictum monasterium perpetuis futuris temporibus per abbatem, et quod abbas praesit de caetero in eodem.

§ 1. Et insuper absolventes a sua administratione ex certa scientia correctores et curiosos omnium domorum seu cellarum praefati ordinis, per quos nunc usque praefatae domus consueverunt gubernari, ordinamus et statuimus esse deinceps in praefato ordine pro bono pacis et personarum in ipso degentium, et maiorem observantiam regularem in dictis domibus ipsius ordinis ad hoc magis accommodis trigintanovem conventuales prioratus singulariter inferius adnotatos, certis cuilibet ipsorum prioratum domibus hactenus monasterio praedicto subiectis, incorporatis pariter et unitis cum certo fratrum ipsius ordinis numero singulariter taxato in singulis modo simili descriptis inferius et distinctis.

§ 2. Ad haec ordinamus et volumus, ut in eodem monasterio sit de caetero sexaginta fratrum numerus praeter conversos, qui resideant in conventu, et de facultatibus dicti monasterii possint et debeant congrue sustentari.

Per abbatem, non per priorem gubernandum.

Ordo dividitur in 39 prioratus conventuales.

In monasterio vero Grandimont. 60 fratres praeter conversos sint.

Qui abbatem canonice eligant.

§ 3. Quotiescumque vero praefatum monasterium abbate vacare quovis modo contigerit, conventuales eiusdem monasterii plenam et liberam eligendi abbatem ibidem canonice habeant potestatem; quod si non elegerint infra mensem ab ipsius abbatis obitu numerandum, eadem electio ea vice ad Sedem Apostolicam devolvatur. Si vero contingeret electionem ipsam in discordia celebrari, causam electionis huiusmodi apud Sedem Apostolicam volumus ventilari: electionem autem huiusmodi, si infra praedictum tempus canonice fuerit celebrata, visitationes spirituales ipsius monasterii vel maiorum pars ipsorum habeant auctoritate apostolica confirmare (1).

De visitationibus.

§ 4. Officium autem visitorum ipsorum penes priores earundem domorum, quarum correctoribus hactenus compete- bat, iuxta ordinationes piae memoriae Innocentii Papae quarti praedecessoris nostri, volumus remanere, quibus ex certa nostra scientia priorem prioratus de Defenso, qui est et pro tempore fuerit, dicti ordinis, Agennen. diocesis, ex nunc adiungimus, qui similem cum eis habeat potestatem.

Mensa abbatialis Grandimontensis.

§ 5. Mensae quoque ipsius abbatis, ut facilius possit incumbentia sibi onera supportare, certas cellas monasterio praefato propinquas, etiam quasdam alias, prout annotatur inferius, perpetuo applicamus.

Priorum electio in prioratibus ad quos pertinent.

§ 6. Quotiens autem aliquem de prioratibus ipsis quoquo modo vacare contigerit, electio canonica prioris ad conventum prioratus sic vacantis, confirmatio vero dicti prioris pertineat ad abbatem: et si infra unius mensis spatium, a die vacationis huiusmodi computandum, ad electionem ipsam iidem conventus non duxerint procedendum, vel talem scienter elegerint, quod ipsius electio de iure cassetur, providendi ea vice de priore ipsi prioratui ad eundem abbatem po-

(1) Legendum forsant: visitatores spirituales.... vel maior pars ipsorum valeant.... confirmare.

testas plenaria devolvatur; quibus, sic confirmatis illud circa eorum subditos licere, quod aliis praelatis circa eorum subditos canonice iura permittunt.

Numerus fratrum in eisdem.

§ 7. Numerus quoque fratrum status singulariter in singulis, ut infra subiungitur, prioratum praedictorum, nisi forsau dicti monasterii seu prioratus facultates excreverint, nullatenus augmentetur et augmentum ipsum, si fieri debeat, de consensu conventus monasterii in monasterio, aut de consensu conventus dicti prioratus, in quo augmentum huiusmodi debet fieri, fiet in capitulo generali. Si vero aliquem de sic numero statuto recedere vel amoveri seu abesse perpetuo de monasterio vel prioratu ipso contigerit, loco illius abbas vel prior dicti prioratus, de consensu sui conventus vel maioris partis ipsius, alium subroget, qui professionem faciat et perpetuo in dicto conventu persistat.

De modo visitationis ab abbate faciendae, dierum et equitaturarum numero.

§ 8. Verum licet super visitationis officio dudum per priorem ipsius monasterii exercendo idem praedecessor Innocentius Papa quartus per sua privilegia inter ordinationes alias, quas pro reformatione status ordinis eiusdem edidit, prudenter attendens, quod quantumvis dicto quondam priori Grandimonten. exeundi claustrum nisi necessitate coacto capitulum regulae interdicat; quia tamen visitatio et necessitatem et utilitatem importat, cum in visitationis officio lucrifaciat visitans animas subditorum, auctoritate apostolica statuisset, ut prior, qui esset pro tempore, tempus anni taliter partiretur, quod per dimidium dicti anni in Grandimonten. monasterio resideret, et per anni reliquum visitationi aliarum domorum intenderet, et tunc ultra septem equitaturas non duceret, nec ultra tres noctes, nisi urgens necessitas, vel id exposceret utilitas evidens, in eadem domo iaceret, nulla prorsus munera cum dictae visitationi insisteret recepturus; et insuper quamquam felicitis recordationis Clemens Papa quintus, praede-

cessor noster, credens eiusdem ordinis utilitati prospicere, eadem auctoritate staturit, ut dictus quondam prior eiusdem monasterii fratres dicti ordinis in cellis suis posset anno quolibet per sex menses continuos, vel diversis temporibus visitare, et per sex menses reliquos deberet in eodem monasterio personaliter residere, ac de ipso a monasterio seu eius claustro nunquam exire, nisi pro visitatione dicti ordinis facienda; ita videlicet, quod de illis sex mensibus, quibus, ut praemittitur, deberet personaliter residere, quatuor ad minus continui menses essent, et cum officio visitationis insisteret, semper duas personas idoneas eiusdem ordinis, in quarum praesentia dictae visitationis exequeretur officium, secum haberet, nec non et quos, in dictis sex mensibus visitare non posset, faceret per alium vel alios visitari: itaque anno quolibet omnis domus fratres visitarentur ordinis memorati, et quod postquam unam domum visitasset, ad aliam sic visitatam quousque omnes domos et fratres, quos idem prior visitare posset impedimento cessante legitimo visitasset, nisi ex causa legitima non rediret; nos etsi, praedictorum praedecessorum nostrorum inhaerere vestigiis, in quantum temporum qualitas et negotiorum suadet utilitas, intendentes, velimus modum et formam visitationis huiusmodi, quoad dictos prioratus et priores, et ad conventus ipsorum prioratum dumtaxat per abbatem dicti monasterii, qui pro tempore fuerit, in perpetuum observari; attendentes tamen monasterium ipsum tunc maiori quam hactenus dignitate ac nomine insignitum, quodque maior honor abbati congruit, quam priori, ordinamus atque statuimus, ut idem abbas, dum officio dictae visitationis instituit (1), ultra septem equitaturas dicto quondam priori, ut praemittitur, visitanti concessas, duas alias equitaturas pro aliis duabus personis idoneis eum associantibus habeat:

(1) Forsan insistit.

ita quod in universo novem equitaturas secum ducere poterit huiusmodi visitationis officium exequendo: licet enim mora contrahenda per dictum quondam priorem in domo qualibet dicti ordinis eodem durante visitationis officio fuerit per eundem Innocentium praedecessorem nostrum, ut praemittitur, limitata; nos tamen limitationem huiusmodi esse volumus paululum latiore: videlicet quod nox illius diei, in quo ad aliquem de prioratibus ipsis pervenerit visitans dioecesim abbas sub limitatione illa de tribus, ut praemittitur, noctibus nullatenus includatur.

Abbas quando voluerit grangias sibi unitas potest visitare.

§ 9. Per hoc autem non intendimus abbati inhibere praedicto, quin liceat sibi cellas seu grangias vel domos sibi unitas visitare seu videre, quoties sibi videbitur expedire.

Translatio conventualium ab una ad aliam domum quibus de causis facienda.

§ 10. Praecipimus insuper quod fratres dicti ordinis in conventibus, in quibus recepti fuerint et professionem fecerint, perpetuo immorentur, nec de suis conventibus immutentur, aut ad alios prioratus moraturi quomodolibet transferantur nisi propter delicta vel excessus ipsorum: quo casu dictorum delinquentium vel excedentium mutatio, sive translatio fiat per priorem ipsius loci ad alium conventualem locum dicti ordinis de consensu sui conventus vel maioris partis ipsius ad dignam peragendam poenitentiam de commissis per tempus arbitrio prioris, de cuius conventu delinquens fuerit, de ipsius conventus vel maioris partis assensu, iuxta delictorum exigentiam, moderandum. Prior autem loci, ad quem delinquentem fratrem mitti contigerit seu transferri, expensas per tempus statutum ad agendum, ut praemittitur, poenitentiam, ministrabit: qua peracta, idem delinquens emendatus et correctus ad conventualem suum locum, a quo amotus fuerat, reducatur. In aliis vero casibus mutationem seu translationem de conventu ad conventum fieri districtius inhibemus, nisi personarum

seu prioratum utilitas id exposcat: et tunc abbas Grandimonten. cum consilio diffinitorum capituli generalis in capitulo, vel de consilio et consensu duorum priorum viciniorum ipsi prioratui, de quo mutatio huiusmodi est fienda extra capitulum translationem ipsam faciat, ubi utilitas evidens fuerit personarum vel prioratum praedictorum.

De mittendis ad studia literarum et alimentis eis ministrandis.

§ 11. Porro considerantes attente fructus felices et uberes, quos tanquam dona coelestia producant studia literarum, et quanta bona ex doctrina fidelium scientiarum foecunditate pollentium publica pervenerint et privata, districte praecipimus, quod abbas et diffinitores praedicti duodecim fratres eiusdem ordinis professos, quos dociles noverint, teneantur et debeant ad studia mittere literarum, et eis huiusmodi studiis insistentibus etiam alimentis et aliis necessariis de bonis dicti ordinis providere. Quod si propter ea, vel per substantiationem conventus fratrum dicti monasterii Grandimonten., aut ex alia evidenti necessitate, vel pro communi utilitate dicti ordinis, praeter provisiones seu pensiones solitas dictarum domorum, quas per priores eosdem pro singulis domibus sibi subiectis exhiberi volumus abbati praedicto, sicut exhibebantur nunc usque priori praefato, prout in privilegio praefati Clementis praedecessoris nostri continetur: ad quas solvendas liceat dicto abbati solum per censuram ecclesiasticam compellere priores eosdem: sic interdum ab eisdem prioratibus subsidium expetendum idem abbas et diffinitores capituli dicti ordinis, vel saltem dictus abbas cum duabus partibus diffinitorum ipsorum circa huiusmodi necessitatis vel utilitatis exposita in capitulo generali, si eam necessariam et iustam esse prospexerit, huiusmodi subsidium per dictum ordinem exigendum moderate tamen indicant.

§ 12. Super amotione vero abbatis Grandimonten., et priorum prioratum

conventualium praedictorum volumus infrascriptum modum inviolabiliter observari; videlicet quod iidem abbas et priores ex quacumque causa per diffinitores ipsos deponi seu amoveri non possint: sed si abbas talia fecerit aut commiserit, propter quae videtur debere deponi, seu de iure a sua administratione repelli, in capitulo generali diffinitores ipsius capituli solerter inquirant, et inquisitione peracta, infra mensem a die peractae inquisitionis huiusmodi per se vel procuratores idoneos numerandum iter arripiant, et continuatis dietis, ad Apostolicam Sedem accedant, Romano Pontifici et Apostolicae Sedi ea, quae per inquisitionem ipsam invenerint, relaturi. Verumtamen priusquam de loco ipso Grandimonten. recedant, insinuent abbati capitula, super quibus contra eum per ipsos fuerit inquisitum, et de quibus intendunt eisdem Romano Pontifici et Apostolicae Sedi referre, adhibitis in insinuatione huiusmodi aliquibus probis viris, in quorum praesentia fiat insinuatio supradicta, ut abbas ipse sibi provideat et provide caveat, an oporteat eum personaliter ad Curiam Romanam accedere, vel idoneum pro se mittere responsalem.

§ 13. Quod si aliqua immineant, propter quae priores dictorum prioratum conventualium eiusdem ordinis deponi debeant, vel de iure a suis administrationibus amoveri, abbas Grandimonten., una cum diffinitoribus dicti capituli, vel maiori parte ipsorum, diligenti inquisitione praehabita, si de eorum culpis et demeritis per inquisitionem liquebit eandem, possit eos deponere et a suis administrationibus perpetuo remove: quibus sic amotis, si in hac parte contra eos visum fuerit iniuste processum, liceat iuxta sanctiones canonicas ad Sedem Apostolicam appellare et prosequi causam suam.

§ 14. Sed ne dolus vel fraus, aut malitia interveniat, ubi iustitiae zelus et charitatis fervor cum omni debent integritate vigere: non liceat contra priorem

De causis et modo amovendi abbatem Grandimonten. caeterosque priores.

Contra priorem absentem non licet processum.

absentem, nisi prout iura permittunt, procedere quomodolibet ad praedicta.

De duratione capituli generalis, eiusque prorogatione.

§ 15. Generale vero capitulum dicti ordinis duret et continuetur ordinarie per sex dies, et si necessaria causa, vel utilis abbati et diffinitoribus videatur, propter quam idem capitulum debeat prorogari, iidem abbas et diffinitores vel maior pars eorum possint dictum capitulum usque ad alios sex dies, praedictos sex primos immediate sequentes, ulterius prorogare, ut ea, quae non potuerunt infra praelibatos sex dies forsitan expediri, in prorogatione ipsa effectum expeditionis debitae sortiantur. Quo quidem durante generali capitulo claves portarum et fortalitorum ac dominium dicti monasterii Grandimonten. penes abbatem remaneant, prout consueverant penes priorem hactenus remanere.

Diffinitorum facultas completi ea, quae in eodem capitulo completa non fuerint.

§ 16. Quod si aliqua iam exposita in praesentia dicti capituli vel maioris partis ipsius per memoratos diffinitores restant agenda, finito dicto capitulo memorati diffinitores vel ipsorum pars maior, aliis tamen cum diffinitoribus, ut cum ipsis super illis procedant primitus requisitis in monasterio Grandimonten., procedere, illaque complere, diffinire, punire et corrigere valeant, ac de ipsis cognoscere et etiam iudicare.

De die capituli cogendi, et diffinitorum numero.

§ 17. Et quia ubi multitudo, ibi confusio esse solet, volumus, quod in quolibet generali capitulo Grandimonten. octo diffinitores tantummodo eligantur, qui computato abbate, qui una cum eis in capitulo eodem intererit, novem dumtaxat numero et non plures existant. Quandoquidem generale capitulum anno quolibet in Grandimonten. monasterio praecipimus celebrari: illudque die lunae ante Ascensionem Domini nostri Iesu Christi incipiat, et continue, sine interpolatione, duret per sex vel duodecim dies, ut est superius ordinatum.

Qui ad illud teneantur accedere.

§ 18. Ad huiusmodi autem generale capitulum venire teneantur, et debeant omnes et singuli priores conventuales

dicti ordinis, quilibet videlicet cum uno tantum socio sui conventus clerico et professo. Si vero venire nequiverint canonico impedimento detenti, excusationem suam, per unum fratrem sui conventus clericum et professum, sub instrumento publico vel sigillo authentico mittere teneantur, qui coram notario, qui excusationis huiusmodi conficiet instrumentum, vel authentica persona, cui fides debeat adhiberi, excusationem ipsam esse iustam, veram et legitimam asseverent proprio iuramento.

De numero et forma electionis diffinitorum.

§ 19. Ut autem in eodem capitulo sincere, quiete et salubriter procedatur, et materia dissensionis cuiuslibet amputetur, statuimus, quod abbas et prior claustralis, qui locum subprioris tenebit, de caetero cantor et procurator dicti monasterii dumtaxat, et quilibet prior conventualis, eiusque socius, qui cum eo, ut praemissum est, ad capitulum venerit supradictum, videlicet quilibet ipsorum octo fratres clericos ipsius ordinis professos, qui per sex annos ad minus in eodem ordine professi fuerunt in dicto monasterio, tunc praesentes in capitulo ipso pro diffinitoribus in scrutinio, electis ad hoc tribus scrutatoribus, nominabunt, qui mox post scrutinium publicabunt eosdem: illi octo, quos plures voces numero habuisse constiterit, diffinitores existant omnium negociorum praedictum ordinem contingentium, quae agenda fuerint illo anno; sed huiusmodi eorum diffinitionis officium ad sequentem annum nullatenus extendatur, nec in anno proximo sequenti possint iidem in diffinitores etiam ex electione assumi. Quod si forte iidem nominati, vel ipsorum aliqui in vocibus sint aequales, antiquiores in huiusmodi nominatis ad eiusdem diffinitionis officium assumantur. Abbas vero cum duobus antiquioribus diffinitoribus ipsorum in quolibet capitulo generali tres nominet scrutatores pro recipiendo scrutinio capituli subsequentis: districtius inhibentes, ne super iis colligationes

coniurationes aut conspirationes fiant, aut interveniant quocummodo: et contrarium facientes eo ipso poenam contra conspiratores in ordine ipso statutam incurrant.

§ 20. Exhortamur itaque omnes ipsos et singulos per misericordiam Dei, eis in virtute sanctae obedientiae iniungentes, quod prece, pretio, affectione qualibet, promissionibus et pactionibus quibuscumque penitus et omnino submotis, sinceris, sanctis et puris mentibus, et sine aliqua pravitate solum Deum habendo praeculis ad electionem diffinitorum huiusmodi procedatur.

§ 21. Expensas autem trium primorum dierum eiusdem capituli generalis priores et ipsorum socii sic persolvant, prout idem Clemens praedecessor noster in suis literis super ipsius ordinis reformatione confectis statuit persolvendas. Pro expensis vero festivitatis Ascensionis Domini dicti priores penitus nihil solvant, sed si ultra tres dies praedictos remanere contigerit, nisi retenti fuerint specialiter voluntarie per abbatem, nihilominus eis ministrabitur de bonis monasterii memorati.

§ 22. Caeterum quia idem Clemens praedecessor noster statuit, ut cedente vel decedente, seu amoto quolibet correctore dictarum domorum, quibus gubernabantur nunc usque, omnia bona mobilia, quae idem corrector tunc habebat in pecunia numerata, auro vel argento, in massa, vel vasis, aut in lapidibus, seu aliis rebus pretiosis, aut libris, qui non fuissent proprii illius cellae vel domus, penes quoscumque reperta fuissent, nec non et meliorem equum, seu equitaturam, quem idem corrector tunc haberet, liceret dicto quondam priori Grandimonten. in utilitatem suam et ipsius monasterii convertere sine contradictione cuiuscumque, quacumque constitutione in contrarium edita non obstante; nos attendentes, quod idem statutum in depauperatione ipsarum domorum et praedictum non modicum redundabat, praesentium auctoritate statuimus, quod cedente vel decedente, aut amoto aliquo de prioribus antedictis, abbas Grandimonten., qui est et pro tempore fuerit, de bonis prioris cedentis vel decedentis aut amoti praefati non nisi unum equum seu equitaturam, unum breviarium et unum de melioribus vasis argenteis vel aureis, et iocalibus (1) ac lapidibus pretiosis, ac de quolibet iocali unum melius dumtaxat, et non ultra petere debeat vel habere; sed totum aliud ipsi prioratui convertendum in utilitatem ipsius volumus remanere.

§ 23. Quia vero ex praecepto regulae dicti ordinis habetur, quod fratres dicti ordinis non nisi bini et bini propter honestatem incedant, et quod nullus ex dictis fratribus carnes comedat, nisi sit debilis et infirmus, diebus duobus in septimana dumtaxat exceptis: volumus et mandamus ordinationem dicti Clementis in suis super hoc confectis literis adnotatam, sine moderatione alia, inviolabiliter observari.

§ 24. Demum tamen ad fundandam Deo auctore perpetuam pacem in ordine praelibato curiosam nostrae sollicitudinis operam duximus apponendam, et speramus in Domino, quaelibet ex ipso dissensionem et scandala radicitus esse submota; decernimus et apostolica auctoritate statuimus huiusmodi nostram ordinationem seu editionem praesentibus adnotatam iubemus et volumus perpetuo inviolabiliter observari: non obstante si dictorum praedecessorum nostrorum praecepta, statuta, ordinationes, seu editiones, vel ipsorum aliqua contenta in suis super hoc confectis privilegiis ab huiusmodi nostrae ordinationis et reformationis ordine, ac etiam ipsa regula in punctis aliquibus deviant, quae quantum ad deviationem ipsam et in quantum huic ordinationi nostrae possent esse contraria iuribus vacuumus omnino et nullius esse volumus firmitatis: in aliis autem, quae ab huiusmodi nostra ordinatione non deviant, eis-

dem privilegiis et regula in suo robore duraturis.

(1) *Iocalia*, monilia, gemmae, annuli, aliaque id genus pretiosa. Gallice *joyaux* (Ducange).

Enumeratio singulorum prioratuum cum privilegiis unitis, et numerus fratrum in quolibet prioratu substantiandum

dem privilegiis et regula in suo robore duraturis.

§ 25. Denominationem vero dictorum prioratuum conventualium et domorum seu cellarum dicti ordinis cum numero certo dictorum fratrum tam ipsi monasterio, quam singulis ipsorum prioratuum, ut praemittitur, unitarum, statuto praesentibus fecimus adnotari, quae talis est: prioratui de Expeyssa Cabilonen. diocesis domos de Faetha Bisuntin., et de Brolio Eduen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Fagia Nivernen. diocesis domos Columna eiusdem Nivernen., de Fontaneto Antisiodoren., de Fonte Gadonis Bituricen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Sancto Mamico Senonen. domos de Charnos Bituricen. et de Carboneriis Eduen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Durione Senonen. domos de Trahnis eiusdem Senonen., et de Liviaco Lingonen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Castronovo Bituricen. domos de Castaneriis, de Podio Citheso et de Fonte Albo eiusdem Bituricen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Vileriis Turonen. domos de Sanzeza, ac de Molins Bituricen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Bostoraherii Turonen. diocesis domos de Montemissano, ac de Clarofolio eiusdem Turonen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Pomerio acri Turonen. diocesis domos de Fontemoro et de Boscheto Pictaven. diocesis, in quo sint quindecim fratres; prioratui de Naya Andegaven. diocesis domum de Crodone eiusdem Andegaven. diocesis, in quo sint quindecim fratres; prioratui de Monteguidonis Cenomanen. domum de Primonderia Andegaven. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Mones Andegaven. diocesis domum de Brohoberlais eiusdem Andegaven. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Bursey Cenomanen. diocesis domum de Hubauderia eiusdem Cenoma-

nen. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Quercugalonis Sagien. diocesis domos de Bellalago, ac de Alcone Carnoten. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Bellomonte Ebroicen. diocesis domum de Berberia Sagien. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Rothomago Lexovien. diocesis domum de Albania Ebroicen. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Boloma Carnoten. diocesis domos de Clariaco ac de Masihaco Aurelianen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Loheya Carnoten. diocesis domos de Bosco Sancti Martini, ac de Mollinellis eiusdem Carnoten., et de Caudra Aurelian. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Meanello Parisien. diocesis domos de Belvaco Belvacen. diocesis, ac de Fontana Rothomagen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Vicenis Parisien. diocesis domos de Bonadomo Suessionen., ac de Alvelto Senonen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Rorayo Melden. diocesis domos de Ruyssino et de Savinhiaco Suessionen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Machareto Trecen. diocesis domos de Arvico eiusdem Trecen., de Mastone Cathalamni., ac de Castrovillani Lingonen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Podiocaprarii Pictaven. diocesis domos de Eutretis, ac de Espandio eiusdem Pictaven., et de Altis Ripis Turonen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Valholia Pictaven. diocesis domos de Trossoya, ac de Bosco Pulverelli eiusdem Pictaven. et de Lobertio Lemovicen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Quarta Pictaven. diocesis domos de Fontecrozo, de Eriterva, ac de Fonte Ade eiusdem Pictaven. diocesis, in quo sint decem et septem fratres; prioratui de Bosco Alene Pictaven. diocesis domos de Chassayo, ac de Bona Radice Malleacen. diocesis,

De expensis capituli eiusdem

De bonis priorum decedentium

Quandam Clementis V constitutionem confirmat

Firmitas et observantia huius constitutionis

in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Bandolia Malleacen. diocesis domos de Othisterio et de Rupe Terveria, ac de Dina Lexovien. et Pietaven. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Sarmasia Xanctonen. diocesis domos de Latia eiusdem Xanctonen., ac de Barbatorta Lexovien. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Jartiaco Xanctonen. diocesis domos de Brolio, ac de Urcia praedictae Xanctonen. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Ravello Eugolisinen. diocesis domos de Ranseco, ac de Bellosaltu Petragorice., de Gandatriaco Xanctonen., de Bosco Jenino Lemovicen. diocesis, in quo sint viginti fratres; prioratui de Fagia Jumiliaci Petragorice. diocesis domos de Royseto, ac de Bellasilva Lemovicen. diocesis, de Planha, de Charribaco, ac de Podio Guberti Lemovicen. diocesis, in quo sint viginti et duo fratres; prioratui de Frantorio Caturcen. diocesis domos de Caturco, de Deganhares, ac de Bosco Minori eiusdem Caturcen. et de Vayseriis Sarlaten. diocesis, in quo sint viginti duo fratres; prioratui de Defenso Agennen. diocesis domos de Ribairolia eiusdem Agennen. ac de Sancta Rosa Lectoren. diocesis, in quo sint sexdecim fratres; prioratui de Guurugia Agennen. diocesis domos de Moyrinbaco eiusdem Agennen., de Luco, de Bathou et de Lauda Burdegalen., ac de Breda Petragorice. diocesis, in quo sint viginti et duo fratres; prioratui de Pinello Tholosan. diocesis domum de Loco Dei Montisalban. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Monteherbedonis Magalonen. diocesis domos de Salvatico Ruthenen., de Petroso Caturcen., ac de Montibus Euncis Aiumon. diocesis, in quo sint decem et septem fratres; prioratui de Vinaya

Anicien. diocesis domos de Belloioco Lugdun., de Garcia, ac de Blandona Eduen., et de Prunbols Claromont. dioc., in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Chavano Claromonten. diocesis domos de Faheto eiusdem Claromonten., de Grossobosco Bituricen. et de Iayaco Lemovicen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; prioratui de Sancto Michaelo Lodoven. diocesis domum de Combaromal Ruthenen. diocesis, in quo sint quatuordecim fratres; prioratui de Castaneto Lemovicen. diocesis domos de Porteris, de Chauselis, de Maiorigortia et de Salmurio eiusdem Lemovicen. diocesis, in quo sint decem et octo fratres; monasterio quoque Grandimonten. domos de Serra, de Ispania, de Esclusa, de Mureto, de Trezauf, de Rosseto, de Stricto Cornu, de Brundellis, de Bosco Viridi, de Foresta, de Monteusto Lemovicen. et de Guarda Xanctonen. diocesis: in regnis quoque Navarrae et Angliae domos Sancti Martialis de Tutela Tirasonen., et Albisburis Ereforden., de Eshada Eboracen. et de Cressoalle et Xnenen. diocesis unum et incorporamus et adnectimus, et huiusmodi unionem, incorporationem, annexionem perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari praecipimus auctoritate apostolica, de dictorum fratrum consilio et apostolicae plenitudine potestatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum ordinationum, constitutionum, absolutionum, statutorum, voluntatum, adiunctionum, applicationum, praeceptorum, inhibitionum, exhortationum, inunctionum, mandati, iussionum, vacationum, unionum, incorporationum et annexionum infringere, etc.

Datum Avenioni, quinto decimo kalendas decembris, pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 17 novembris 1517, pont. anno II.

Claustrae

XIII.

Damnatio sectae Bizochorum, Beguinorum, Fratricellorum, Pseudofratrum S. Francisci de Assisio.

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Elogium ordinis Franciscanorum. — 2. Eius decorem perditum quidam homines obnubilare satagunt; — 3. Se dumtaxat S. Francisci regulam observare dictitantes: — 4. Eos reprimere curavit Clemens IV: — 5. At coram Clemente V novas querelas proposuere: — 6. His vero de Pontificis mandato examinatis, illos suis superioribus voluit obedire, finemque querelis fecit: — 7. Nonnullosque delegavit, qui eos ad obediendum superioribus compellerent. — 8. In contumaces quosdam prolata excommunicatio. — 9. Illi vero in Siciliam secedentes novum ordinem instituere moliti sunt, cui apostatam quemdam praefecere. — 10. Provinciales, caeterosque elegerunt ministros, novosque construxerunt conventus. — 11. Habitum mutarunt. — 12, 13. In multos inde errores lapsi sunt. — 14. Duas fingunt Ecclesias. — 15. Huiusmodi error reprobat. — 16, 17. Sacerdotes, praeter ipsos, carere facultate administrandi sacramenta propugnant: qui error refellitur. — 18, 19. Tertius error: iuramentum a peccato non esse seiunctum, quod impugnat. — 20, 21. Quartus error: sacerdotes in peccato constitutos non posse conficere vel conferre sacramenta. — 22, 23. Quintus error: Evangelium in se solos esse completum. — 24. Multos alios sectantur errores et praedicant. — 25. Hortatum se Pontifex ait fuisse Siciliae regem, illos ut reprimeret, eorumque superioribus traderet corrigendos: — 26. Quod ab ipso rege completum. — 27. Illi vero in diversa loca aufugerunt: — 28. Eos itaque ubique capi praecipitur, suisque tradi superioribus puniendos: — 29. Ab iisque facta omnia et patrata cassantur. — 30. De fide etiam examinari eos, et culpabiles puniri mandatur. — 31. Iudicibus contra eos procedendi attributa facultas. — 32. Obstantium derogatio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, venerabilibus fratribus, patriarchis, archiepiscopis et episcopis, ac dilectis filiis electis, ad quos litterae istae pervenerint, salutem et apostolicam benedictionem.

Gloriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, quam Christus dilexit, pro qua semetipsum tradidit, ut ipsam sanctificaret, mundans eam lavacro aquae in verbo vitae, David propheta cunctis praelatam gentibus, spiritu revelante cognovit, et splendorem tantae dignitatis admirans, illam sub similitudine regalis fastigii demonstravit dicens: Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate, nimirum ipsa Christi sponsa virgo Mater Ecclesia, quia inelyto capiti suo Domino Iesu Christo inviolabilis fidei glutino copulatur, et eius imperio prona obeditione substernitur, cum illo unum effecta tam incomparabilis unionis, merito rebus omnibus more regio principatur. Quae dum pia ac devota religione terrena despicit, caelestia appetit, omne sinistrum premens, a dextris sponsi gloriosa consistit: et quia geminae caritatis splendore omni ex parte rutilat, in vestitu aureo etiam angelicis spiritibus admiranda coruscat. Cuius inaeestimabilis decor, quia vario vivendi genere, in una tamen caritate perficitur quasi de vestis pulcherrimae varietate laetatur.

§ 1. In hoc igitur vestimento tam mirabili varietate distincto, Minorum fratrum sacer ordo, ab ipso suae foundationis exordio, almi confessoris B. Francisci regulari traditione et Apostolicae Sedis auctoritate atque confirmatione indissolubili quadam textura connexus, fide clarus, spe validus, caritate profusus, humilitate placidus, obeditione devotus, velut singulare iubar sanctitatis, exemplo ac doctrinae verbo per universum orbem claruit, et ecclesiastico decori multum utilitatis et plurimum inelytae alacritatis in-vexit.

§ 2. Verum quia humani generis inimicus, ubi virtutum segetes uberius videt

Proemium

Elogium ordinis Franciscanorum.

Eros decorem perdidit quidam homines obno- bilare satagunt; exurgere, ibi scandalorum vepres et dis- siphorum zizania satagit cumulatius se- minare, nonnulli huius sacrae religionis solo nomine professores, dum altiora se petunt, dum praeposteris et perturbatis gradibus, citius ruituri, in magnis et mirabilibus supra se ambulare conantur, illius delusi fallacis, qui se, ut alios decipiat, in lucis angelum transfiguratur, sibimetipsis ruinam, infirmioribus scan- dalum, solidioribus vero probationem et meritum pepererunt, pro viribus satagentes tam praecleari ordinis unitatem scindere, obnubilare famam, perturbare quietem.

Se dumtaxat S. Francisci regu- lam observare distitantes. § 3. Dudum siquidem huiusmodi superstitiosi et discoli homines, in provincia Provinciae adversus communitatem praefati ordinis insurgentes, et se solos, suosque complices de observantia regulae B. Francisci mira vanitate iactantes, reliquam ordinis multitudinem, de transgressionem regulae, perperam iudicando, nota- bant. Nonnullos profanae multitudinis, verbis mendacibus et mentitae sanctitatis obtentu, in sui erroris devium addu- centes.

Eos reprimeret curavit Cle- mens IV § 4. Quorum vipereos partus in ipso sui exortu felicitis recordationis Nicolaus Papa quartus, praedecessor noster, ne in multorum perniciem alerentur, ad veritatis petram elidere cupiens, generali ministro, qui tunc temporis memorato ordini praesidebat, districte praecipiendo mandavit, ut huiusmodi praesumptores disciplina debita coerceret, prout in literis ipsius praedecessoris nostri plenius continetur.

At coram Cle- mente V notas querelas pro- ponere § 5. Sed horum pestilentissimas novi- tates, hoc remedio compressas fuisse potius quam extinctas redivivus error enunciat, et tristis experientia manifestat. Nuper enim nonnulli factionis superstites memoratae, adiunctis sibi quampluribus de dicta provincia Provinciae, et provin- cia Tusciae et aliis diversarum fratribus nationum, coram pia memoriae Clem. Papa V. praedecessore nostro, diversas regulae quaestiones, diversasque contra universitatem dicti ordinis proposuere

querelas, et quasi ipsi soli, ipsorumque complices, B. Francisci regulam et per- spicacius intelligerent et efficacius adim- plerent, notam actionis contrariae in universitatem praefati ordinis impie de- torquebant.

§ 6. Qui Clemens praedecessor huius- modi homines benignitate magis, quam severitate satagens emendare, illorum pe- stiferos conatus patientiae virtute tolerans, praedictas quaestiones atque querelas plu- ribus archiepiscopis, episcopis et sacrae theologiae professoribus, et aliis iuris scientia praeditis, discretionem dotatis, exa- minandas commisit, et ad suam audien- tiam perferendas. Quibus diligenter et cum multa maturitate peractis, saepe nominatus Clem. praedecessor de veritate certior factus, praefatam religionem sanc- tam, et (ut eius utamur sermonibus) muris observantiae regularis firmiter un- dique asseruit circumclusam, et quaedam, quae circa regulam dubium sensum af- ferre poterant, declaravit: districte praeci- piendo mandans, ut dicti fratres, qui contra praefatam communitatem ordinis huiusmodi quaestiones moverant et que- relas, ad conventus, unde discesserant, revertentur, et suis superioribus obedi- rent humiliter et devote, harum quaes- tionum et querelarum praetextu ad ro- manam curiam de caetero minime rever- suri.

§ 7. Et ut ipsius salubris ordinatio ad optatum duceretur effectum, venerabilibus fratribus nostris archiepiscopo Ianueni et Lucensi ac Bononien. episcopis per suas literas demandavit, ut ipsi, vel alter eorum per sese, seu alium, vel alios, fratres illos de provincia Tusciae, qui occasione praefatae dissentionis et adhaerentiae, ad illicita laxatis habenis, quaedam loca dicti ordinis in provincia Tusciae constituta occupaverant, et occupata temeritate damnabili detinebant, suis alias obedire superioribus aspernantes, compellerent, ut eisdem, locis, per eos occupatis, omnino dimissis, ad suorum superiorum

Hic vero de Pon- tificis manda- to examinatis, illos suis supe- rioribus voluit obedire, finem- que querelis fe- cit

Nonnullosque delegavit, qui ens ad obediendum superioribus compellerent

obedientiam, qualibet exceptione et oc- casione postpositis revertentur, mora- tui ubicumque et sicut iidem superiores ducerent disponendum.

In contumaces quosdam prola- ta excommuni- catio

§ 8. Quarum literarum auctoritate dilectus filius Bernardus, prior ecclesiae Sancti Fidelis iuxta Senas, cui praefatus Bononiensis episcopus super hoc commiserat vices suas, in ipsos fratres dicti mandati contemptores, eorum exigente contumacia, excommunicationis sententiam promulgavit et eos fecit excommunicatos publice nunciari.

Hic vero in Si- ciliam seceden- tes novam ordi- nem institue- re moliti sunt, cui apostatam quemdam praefecere

§ 9. Qui ecclesiastica vincula non verentes, non absque temeritatis audacia, apostasiae nota, mentisque vesania, contra apostolica mandata et dicti ordinis institu- ta, se ad partes insulae Siciliae trans- tulerunt, et inibi ab obedientia et unitate dicti ordinis et praelatorum eius se tota- liter separantes, quasi memorati ordinis B. Francisci stabilem, firmamque compa- ginem rescindere stolidam praesumptionem valerent, novi ordinis, immo abhomi- nabilis horroris cassis conatibus, moliti sunt ponere fundamenta, tam detestabili turbae praeficientes magis idolum, quam prae- latum, Henricum de Cena dicti ordinis refugam et apostatam fugitivum.

Provinciales, caeterosque e- legerunt mini- stros, novosque conventus cons- tituere.

§ 10. Et ut tam foedo capiti membra caetera responderent, provinciales mini- stros, custodes praeterea et guardianos eligere temeritate simili praesumpserunt, plurimos ad ipsorum sectam recipere, praedicatores et confessores assumere, eosdemque ad huiusmodi confessionis et praedicationis officium transmittere, loca etiam a locis fratrum ipsius ordinis se- mota, ad habitandum de novo construere seu constructa recipere, contra Roman. instituta Pontif. in animarum suarum periculum, aliorumque perniciem atten- tantes.

Habuit quosdam

§ 11. Et ut ipsorum error veritas, et impietas religio putaretur, temeritate propria quosdam habitus cum parvis capu- tis, curtos, strictos, inusitados et squallidos, simulationis conscios, irrisionis amicos, ac

dissidii non ignaros, discrepantes a com- munitate ordinis supradicti, assumere; et in simplicium cordibus, ut eosdem secum in devium erroris adducerent, seminare, dictos habitus fore secundum regulam B. Francisci, et in ipsis solum pseudofratri- bus ordinem consistere, famamque aliorum fratrum praefatae communitatis diversis convitiis lacerare procaci impudentique versutia praesumpserunt.

In multis inde errorum lapel sunt.

§ 12. Verum quia sic sunt casus mentis, ut primo quidem infelix animus per superbiam intumescat et exinde con- tentionem, de contentione in schisma, de schismate in haeresim et de haeresi in blasphemias infelici gradatione, immo praecipiti ruina descendat, praedicti temeritatis atque impietatis filii, ut habet fide digna relatio, ad eam sunt mentis inopiam devoluti, quod adversus praeci- rarissimam et saluberrimam christianae fidei veritatem impie sentiunt, sacramenta Ecclesiae veneranda contempnunt, et in gloriosum Ecclesiae Romanae primatum, cunctis nationibus percellendum ab ipso conterendi citius impeti, caeci furoris impingunt.

§ 13. Et ne aliquid praedictarum blas- phemiarum tolerabile videatur, aut du- bium, de plurimis eorum erroribus aliquos ne latere, et perinde nocere valeant, praesentibus duximus annotandos.

Quae duxunt Ecclesiam

§ 14. Primus itaque error, qui de isto- rum officina tenebrosa prorumpit, duas fingit Ecclesias, unam carnalem, divitiis pressam, affluentem divitiis, sceleribus maculatam, cui Romanum Praesulem, aliosque inferiores praelatos dominari asserunt. Aliam spiritualem, frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate succinctam: in qua ipsi soli, eorumque complices continentur, cui etiam ipsi spiritualis vitae merito, si qua fides est adhibenda mendacis, principantur.

Huiusmodi error reprobat

§ 15. Quae impietas sic istis sceleratis est propria, ut a nulla haeresi possit esse seiuncta. Quippe omnes impii, dum prave in fide sentiunt, dum ab unitate Ecclesiae

atque obedientiae per contumaciam separantur, universitatem fidelium carni, se ipsos vero spiritui servire frivolis assertionibus mentiuntur: quorum dementiae nihil adduci posse, illi manifeste cognoscunt, qui sicut unicum Christum praedicant, sic unam Ecclesiam profitentur, Doctore gentium attestante, qui ait: Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam quae est corpus eius. Una est igitur sancta, universalis, apostolica atque Romana Ecclesia quae non humana praesumptione, sub potestate nititur, sed divina et prorsus incommutabili auctoritate fundatur, cuius egregium primatum si quis impie docendo negat, non solum criminis aut schismaticus esse convincitur, sed haereticus impietatis suae merito, divina etiam atque humana ratione et auctoritate censetur. Quia peccatum paganitatis incurrit quisquis, dum se christianum asserit, Sedi Apostolicae obedire contemnit, cui inter caetera dona hoc privata largitione concessum est, ut saluberrima fides, quam B. Petrus coelesti Patre revelante cognovit, et immensa potestas, quam ei in eodem Apostolorum Principe Christus indulsit, sic per legitimam romanam pontificalem successionem illibata decurrat, ut illam usque ad finem saeculi, nec perfidia maculet, nec adulterini pastoris pontificium interrumpat. Quam velut validissimam navem divinae gubernationis praesidio communitam, nec variaram opinionum atque haeresum turbines, a suae unitatis compage divellunt, nec tyrannicae potestatis incursus ad ima deprimit, quin potius et illos auctoritate atque veritate superans, et istos patientiae virtute supplantans, inter blanditias terrenae felicitatis et asperitates saeculi felici navigatione media graditur, donec ad portum futurae beatitudinis duce Domino veniatur. In qua, velut in Arca, animalia munda atque immunda servantur: sicut in arca frumenta paleis permiscuntur: quemadmodum in sagena boni pisces et mali coeunt, in agro zizania et triticum simili

generatione succrescunt, nec tamen ipsam membrorum infirmantium impudicia polluit, extollit levitas, corrumpit nequitia, insolentia scindit, sed manens integra atque perfecta, adoptionis filios fide generat, verbo nutrit, auctoritate defendit, poenitentia purgat, patientiae virtute supportat, nec illam divitiarum cumulus suffocat, quia illis, tamquam creatura Dei bona, cum gratiarum actione bene utitur, et aurum habet, non ut in illo finem constituat, sed ut necessitatem patientibus misericorditer largiendo succurrat. Extra quam salus esse non potest, quia natura non patitur, ratio non sinit, et divina providentia non permittit, ut membrum, quod a totius corporis unitate seiungitur, virtute, quae a vertice in corpus influit, aequaliter vegetetur. Quo fit, ut apud istos vaniloquos, nec sancta paupertas, nec castitas munda, nec virtus possit esse perfecta, quia consequens est, ut omni virtute, omni bonitate priventur, qui Deum virtutum, cuius est totum quod est optimum, per inobedientiam derelinquunt.

§ 16. Secundus error, quo praedictorum insolentium conscientia maculatur; venerabiles Ecclesiae sacerdotes, aliosque ministros, sic iurisdictionis clamitat auctoritate desertos, ut nec sententias ferre, nec sacramenta conficere, nec subiectum populum instruere valeant vel docere; illos fingentes omni ecclesiastica potestate privatos, quos a sua perfidia viderint alienos, quia (1) ipsos solos (ut ipsi somniant) sicut spiritualis vitae sanctitas, sic auctoritas perseverat. In qua re Donatistarum sequuntur errorem, qui olim, facto schismate, ab unitate Ecclesiae recedentes, ita in sua secta Dei gratiam dixerunt esse coactam, ut nullus eam recipere esset idoneus, qui non foret ipsorum scelere maculatus.

§ 17. Quorum impietatem zelus fidelium illo in tempore sic exhorruit, sic pia persecutione compressit, ut homines tam pestilenti contagione respersos et censura ecclesiastica anathematis mucrone

(1) Addendum forsitan apud.

Sacerdotes, praeter ipsos, carere facultate administrandi sacramenta propugnant: qui error refellitur

feriret et legum publicarum sanctio extremo iudicio praedamneret. Quia dignum erat et equum, ut contra illos utriusque gladii potestas exurgeret, qui auctoritatem ecclesiasticam a solo Deo traditam et in perpetuum duraturam profanis assertionibus abnegarent. Manet igitur etiam, istis reclamantibus, et usque ad finem saeculi permanebit apud Romanum Praesulem, sicut summa auctoritas, sic immensa potestas, quam sicut gratis accepit, sic in eos, quos in partem sollicitudinis evocat, in unitate fidei et Romanae Sedis obedientia permanentes, benigne refundit, tam fortiter atque suaviter moderamina indultae potestatis exercens, ut in corpore Christi, quod est Ecclesia, a summo vertice usque ad extrema vestigia, nihil per inobedientiam dissolutum, nihil relinquat ordinis confusione turbatum. Cuius suavissimum sed validissimum iugum impii, quia humiliter gestare refugiunt, quod rebus non possunt, lacessere maledictis atque convitiis non desistunt.

§ 18. Tertius istorum error in Valdensium errore coniurat, quoniam et hi et illi in nullum eventum asserunt fore iurandum, dogmatizantes mortalis criminis contagione pollui et poena teneri, quos contigerit iuramenti religione constringi.

§ 19. Quorum blasphemias pietas christiana condemnans non levitate mota, sed utilitate aut necessitate coacta, veritatem praeteritorum atque praesentium, et certitudinem futurorum, iurandi religione confirmat, certissime tenens, quia nullatenus de suo genere posset esse peccatum quod Christus exercuit, qui peccatum non fecit, sed peccatum omne sua passione damnavit; iuravit etenim Dominus, iuravit et apostolus Paulus, suae operationis exemplo monstrantes ad hoc tantum iuramentum esse prohibitum, ne iurandi facultas frequentiam, frequentia consuetudinem, consuetudo periurium introducat. Bonum est ergo iuramentum, per quod veritas rerum divino testimonio confirmatur, sed malum est illi, qui eo male utitur, et a malo in-

Tertius error: iuramentum a peccato non esse seiunctum, quod impugnat

firmitatis humanae est, ut aliquis verum proferens iurare cogatur.

§ 20. Quarta huiusmodi impiorum blasphemia de praedictorum Valdensium venenato fonte prorumpens, sacerdotes rite etiam et legitime secundum formam Ecclesiae ordinatorum, quibuslibet tamen criminibus pressos non posse conficere vel conferre ecclesiastica sacramenta confingit.

§ 21. Quorum utrorumque dementiae ecclesiasticae veritatis doctrina redarguit et censura percellit; quoniam nil a bono maius, nil a malo minus perficitur sacerdote, quia sacramentorum virtus non in merito consecrantis, sed in virtute Sancti Spiritus et verbo proficitur Creatoris.

§ 22. Quintus error sic istorum hominum mentes obcaecat, ut Evangelium Christi in se solos, hoc in tempore, asserant esse completum, quod hactenus, ut ipsi somniant, obiectum fuerat, immo prorsus extinctum.

§ 23. Quae impietas sic (1) tenebrosos Manichaeorum calles oberrat, ut tamen Montani atque Priscillae foeda vestigia non relinquat: illi enim promissionem Domini de Spiritu Sancto, non in apostolis, sed in se ipsis completam esse asserunt: isti Evangelium Christi, cuius virtus in Sancti Spiritus perceptione consistit, ita in se completum autumant, ut ab illius claro intellectu et vera observatione universitatem fidelium mentiendo secludant. Sancta vero ac universalis Ecclesia talium hominum figmenta deridens firmissime tenet et nullatenus dubitat, Spiritum Sanctum iuxta fidele Salvatoris promissum in B. Apostolos die Pentecostes sic plenissime fuisse refusum, ut illos omnem veritatem, quae ad salutem pertinet, perfecte doceret, ut ipsos ad amorem Dei mirabiliter inflammaret, ut eosdem contra omnem tentationem munere virtutis firmitate muniret. Cuius Spiritus virtus illa sanctam Ecclesiam usque ad finem saeculi, nova semper prole foecundat, ut renatis fonte

(1) Addendum forsitan per.

Quartus error: sacerdos in peccato constitutus non posse conficere vel conferre sacramenta

Qui tunc error: Evangelium in se solos esse completum

Baptismatis una sit fides mentium et pietas actionum; quod profecto non esset, si sanctum Evangelium, in quo christianae fidei regula continetur, omnibus esset clausum, et istis solummodo (quod cogitare impiissimum est) esset apertum.

Multos alios sectantur errores et praedicant

§ 24. Multa sunt alia, quae isti praesumptuosi homines contra coniugii venerabile sacramentum garrere dicuntur; multaque de cursu temporum et fine saeculi somniant; multaque de Antichristi adventu, quem iam iam instare asserunt, flebili vanitate divulgant. Quae omnia, quia partim haeretica, partim insana, partim fabulosa cognoscimus, damnanda potius cum suis auctoribus, quam stilo prosequenda aut refellenda censemus. Ipsa enim mendosa commenta seipsa destruunt, quia nec ratione vigent, nec auctoritate constant, nec aliqua verisimilitudine fulciuntur. In huiusmodi doctrinis variis et peregrinis saepe nominati homines studia sua conterunt. Ad haec simplicium corda blandis fictisque sermonibus et simulatae humilitatis praetextu attrahere moliantur.

Hortatum se Pontifex aituisse Siciliam regem, illos ut reprimeret, eorumque superioribus traderet corrigendos

§ 25. Cupientes igitur, quo dicti pestiferi homines, aut in melius commutato consilio a suis perversitatibus resiliunt, aut saltem alios perniciosos sermonibus et suae pravitate exemplo contaminare non possent, carissimum in Christo filium nostrum Fredericum regem Trinacriae illustrem hactenus rogavimus et monuimus per apostolica scripta mandantes ut huiusmodi viros pestiferos et seminarios errorum, de praedicta insula expelleret et penitus extirparet, et ministris, custodibus seu guardianis dicti ordinis minorum, cum ab eis super hoc requireretur, faciendo etiam, si expediret, saepedictos pseudofrateres capi, et eorum superioribus tradi captivos, iuxta disciplinam ordinis corrigendos, studeret impendere favorem, consilium et auxilium opportunum.

Quod ad pro rege completum

§ 26. Ipse vero, tanquam obedientiae filius, per suas patentes literasstrarum literarum seriem continentes, singulis officialibus suis per dictam insulam consti-

tutis praecipiendo mandavit, ut accipientes huiusmodi falsos fratres rectoribus dicti ordinis, ut praedictae nostrae litterae continebant, darent consilium, auxilium et favorem, quodque ipsa mandata in nostris contenta literis, studerent executioni in omnibus demandare.

Illi vero in diversa loca auferuntur

§ 27. Quae praesentientes pestiferi memorati, cum ad sinum pie matris redire, saltem ecclesiastica disciplina coacti, humiliter debuissent, salubrem coercionem et felicem necessitatem, quae ad meliora compellit, fugae praesidio declinarunt: nonnullis eorum in locis abditis et latebris dictae insulae derelictis, qui suis fautoribus sub quorum defensione consistunt, pro mercede iniqui favoris, perversi dogmatis venena rependunt. Alii vero per loca infidelium discurrunt, mare et aridam circumferunt, ut unum saltem faciant proselitum simul cum illis gentium ignibus applicandum: ii sunt quos Doctor gentium caute vitandos admonuit, dicens: Nemo vos seducat, volens in humilitate et religione angelorum, quae non vidit ambulans, frustra inflatus sensu carnis suae: et non tenens caput, ex quo totum corpus, per nexus et coniunctiones subministratum et constructum, crescit in augmentum Dei. Ii sunt diffidentiae filii, nubes sine aqua, quae ventis circumferuntur, sidera errantia, quibus procella tenebrarum reservata est, qui iuxta Psalmistae vaticinium: Nescierunt neque intellexerunt, in tenebris ambulant, erraverunt ab utero; a veritate scilicet Sanctae Matris Ecclesiae recedendo, locuti sunt falsa, vanos et varios errorum tribulos per diversas regiones praesumptione damnabili seminando.

Eos itaque ubique capi praecipitur, suisque tradi superioribus puniendos

§ 28. Quamobrem zelus fidei, fervor compassionis animarum exercitare debet corda omnium qui Christi nomine gloriantur, et ipsius Sanctae Romanae ac universalis Ecclesiae finibus continentur, ut contra istorum insaniam quasi contra publicam pestem valenter exurgant, nec eos in locis, ubi christianae religionis vi-

get auctoritas, patientur pacifice vivere, quos adversus matrem et dominam suam, sanctam scilicet Romanam Ecclesiam, rebellionis suae calcibus et horrorem blasphemis conspiciunt insanire. Frustra enim utuntur nomine christiano, qui talibus impietatibus non resistunt, et consequens est, ut possint haec credere qui possunt talia patienter audire. Tantas igitur et tam graves insolentias, errores pestiferos, detestabiles blasphemias in Creatoris iniuriam, populi christiani perniciem et nefariae operationis exemplum per patientiam immo vecordiam tolerare nolentes, universitatem vestram monemus sedule, hortamur attente per apostolica vobis scripta in virtute obedientiae districte praecipiendo mandantes, quatenus praefato Henrico de Ceva, aliisque pseudofratribus, qui ad memoratam Siciliae insulam hactenus confugerunt, nullum detis, vel dare, quantum in vobis est, permittatis in praemissis consilium, auxilium vel favorem, quin potius ipsos velut apostatas excommunicatos, ipsius Ecclesiae Romanae rebelles, schismaticos, et perversi dogmatis assertores, lupos graves gregi Dominico non parentes, a vestris finibus arceatis, capientes ipsos, vel capi facientes, et captos tradentes rectoribus saepe nominati ordinis fratrum Minorum, cum ab ipsis vel eorum vicariis, procuratoribus seu nunciis fueritis requisiti, per eos iuxta ipsorum demerita castigatione debita puniendos: dignum est enim ut apud illos patratorum scelerum poenas solvant, qui ipsorum lubricos calles et tortuosas semitas per patientiam longi temporis exploratus cognoverunt, a quorum sacro consortio per apostasiae vitium recedentes, omni pudore calcato, non sunt confusi sanctam religionem, quae ipsos in sinu suo fovet pietate materna, damnis afficere, maledictis pungere, convitiis lacerare.

§ 29. Proinde, quia ea, quae contra ius et fas atque ordinariam potestatem temeritas humana praesumit, in poenam

perturbati ordinis quanto citius debent inris auctoritate et apostolica potestate convelli: nos quicquid in memoratis provinciis Thusciae, insula Siciliae, et ubicumque locorum per saepedictos fratres, in personarum ad dictam sectam receptione in generalis ministri et provincialium, ministrorum, custodum, guardianorum electione (si tamen electio dici possit) et in quibuslibet aliis communiter vel divisim, sub religionis, conventus, congregationis nomine vel colore, attentatum extitit vel existit, nullius fuisse vel esse roboris, nullius extitisse vel existere decernimus firmitatis, unde ipsa cassa, irrita et nulla censemus, et nihilominus, quatenus de facto processerant, auctoritate apostolica revocamus.

Ab illoque facta omnia, si patrata cessantur

§ 30. Caeterum, quia verendum est, ne ii praesertim, qui per professionem, licet fantasticam, ad praedictorum infame consortium transierunt, errores sapiant, et alios pestifera contagione corrumpant, omnes et singulos per eos ad suam sectam receptos, maximeque professores, ad vestram praesentiam per censuram ecclesiasticam evocate, examinare de fide, de praedictorum erroribus, per vos vel alium seu alios caute, diligenterque perquirere sine strepitu et figura iudicii, et ipsorum complicibus atque fautoribus indagate, et si opus fuerit, ipsos capi et detineri curate; et si quos inveneritis culpabiles, secundum canonicas sanctiones poena debita punire curate: invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis: contradictores et rebelles per censuram ecclesiasticam compecentes. Testes autem quos ad praemissa videritis evocandos, censura simili, appellatione cessante, cogatis veritatis testimonium perhibere.

De his etiam examinari eorum et culpabiles puniri mandantur

§ 31. Volumus insuper et apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat negotium, seu articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico impeditus, quodque a data praesentium sit vobis et unicuique

Iudicibus contra eos procedendi attribuitur facultas

vestrum in praemissis omnibus et eorum singulis, etiam non caeptis praesentibus et futuris, perpetua potestas et iurisdictio attributa, ut eo vigore, eaque firmitate possitis in praemissis, etiam non caeptis praesentibus et futuris, contra praedictos procedere, ac si iurisdictio vestra et cuiuslibet vestrum in praedictis omnibus et singulis per citationem vel modum alium perpetuata legitimum extitisset.

Obstantium derogatio

§ 32. Non obstantibus (1) de duabus dietis, edita in concilio generali, et fel. rec. Bonifacii Papae VIII praedecessoris nostri, per quas tam iudices, quam conservatores a Sede deputati praedicta, extra civitates et dioec. in quibus deputati fuerint, procedere et vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a finibus suae dioec. trahere prohibentur, et aliis contrariis constitutionibus quibuscumque, sen si aliquibus sit indultum a Sede praedicta, quod excommunicari, suspendi, vel interdici, aut extra certa loca trahi, vel ad iudicium evocari non possint per literas apostolicas non facientes expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi, ac eorum personis et locis, nominibus propriis vel ordinibus mentionem, sive alia indulgentia dictae Sedis generali vel speciali cuiuscumque tenoris existat, per quam vestrae iurisdictiois explicatio valeat in hac parte quomodolibet impediri, et de qua, cuiusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

Dat. Avinione x kalen. februarii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 23 ianuarii 1318, pont. anno II.

XIV.

Erectio Ecclesiarum Electen., et Sancti Pontii Thermolarum ac suppressio episcopatus Limosen. (2).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Ecclesia Limosina nuper ab hoc Pontifice in episcopatum erecta. — (1) Deest forsitan constitutionibus. (2) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

2. Quibus de causis ab eodem supprimatur: — Ac novae erigantur Ecclesiae. — 3. Obstantium derogatio. — Redditi utriusque Ecclesiae assignati.

Ioannes episcopus servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Alma mater Ecclesia, quae super omnes alias plenum dominium habere dignoscitur, nonnulla plerumque rationabiliter ordinat, quae postmodum clarius inspecta veritate ipsorum, prout considerata maior suadet utilitas, minorque laesio provenit, in melius consultata deliberatione commutat.

§ 1. Sane dudum ad divini cultus augmentum et ad salutem populi, quem in civitate et dioecesi Narbonen., sic multiplicarat Altissimus, quod ipsorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere, non sine animarum dispendio personarum degentium in eisdem, paternis studiis intendentes; pensantes etiam, quod Ecclesia Narbonen. sic in proventibus et redditibus affluenter abundare nosebatur et uoscitur, quod de ipsorum multitudine copiosa reddituum nedum uni sed pluribus praelatis, iuxta cuiuscumque status decentiam, sufficienter poterat provideri; nos ad ipsius divini cultus augmentum et spiritualem animarum profectum anhelantes ex animo, praemissis et aliis suadentibus iustis causis attente pensatis, villam de Limoso, infra dictam Narbonen. dioecesim constitutam, de fratrum nostrorum consilio et apostolicae plenitudine potestatis, in civitatem ereximus, et ipsam volumus civitatis vocabulo insignire: decernentes quod parochialis ecclesia Sancti Martini dictae villae de Limoso esset et haberetur ex tunc Ecclesia cathedralis, ac ipsam cum praedicta villa, capitulo et dioecesi limitandam ab omni iurisditione, dominio et potestate archiepiscopi, capituli et Ecclesiae Narbonen., quibus subesse antea nosebatur: maiori parte tantum seu supe-

Exordium.

Ecclesia Limosina nuper ab hoc Pontifice in episcopatum erecta.

rioritate in ipsis dictae Narbonen. Ecclesiae, sicut in aliis suffraganeis suis habere dignoscitur reservatis, duximus eximendam; et quia praefata Ecclesia de Limoso facultates non habebat ad episcopalem sufficientes honorem, decrevimus episcopo Limosen., qui esset pro tempore, de situatis redditibus eiusdem Ecclesiae Narbonen. quinque millia librarum Turoren. parvorum debere summam annuam assignari, prout haec in nostris super hoc confectis literis serius narrabantur.

Quibus de causis ab eodem supprimatur

§ 2. Cumque postmodum ad partes illas ad inquirendum, in quibus locis limitatio dioecesis et assignatio reddituum praedictorum eidem Ecclesiae de Limoso magis accomode et cum minori deformatione et laesione praedictae Ecclesiae Narbonen. fieri deberet et posset, certas et sufficientes personas duximus destinandas: quare tam ex relatione fide digna ipsorum, quam etiam plurium canonicorum ipsius Ecclesiae Narbonen. et procuratorum etiam archiepiscopi memorati, qui conditionem et statum Ecclesiae Narbonen. praedictae et singularem locorum dictae dioecesis plene noverunt, compertum est, quod si in dicto loco de Limoso huiusmodi cathedralis Ecclesia remaneret, in assignatione dioecesis et reddituum praedictorum praefata Ecclesia Narbonen. tam in redditibus et locis sibi magis accommodis et vicinis, quam etiam in assignatione dioecesis deformaretur plurimum, et non modicum cederetur (1); et quod monasterium sororum de Pruliano secundum instituta fratrum Praedicatorum inventum olim dioecesis Tholosan., cui praedicta parochialis Ecclesia de Limoso sic in cathedralem erecta subiecta fuerat, et in qua multos redditus et proventus percipit annuatim, enormiter laedebatur, nec sibi poterat, loci commoditate pensata, recompensatio competens exhiberi: quodque ad amplioris ipsius divini cultus augmentum in locis infrascriptis duae poterant erigi Ec-

(1) Forsan laederetur.

clesiae cathedrales cum maiori animarum profectu, et longe minori laesione ipsius Ecclesiae Narbonen., tum quia monasteria praedictorum locorum in redditibus sic affluenter abundant, quod ipsis ambabus Ecclesiis redditus, qui ipsi Ecclesiae de Limoso fuerant conferendi, sufficere poterunt aequa distributione collati, tum etiam propter ipsorum locorum distantiam ab Ecclesia Narbonen., propter quam in assignatione dioecesis et reddituum facienda eisdem Ecclesiis erigendis non tantum deformationem seu damnum eadem Narbonen. Ecclesia recipere poterit, sicut in erectione solum Ecclesiae de Limoso praefatae; praemissis et aliis suadentibus iustis causis cum fratribus nostris plene discussis, quod super erectione civitatis et Ecclesiae praedictarum per nos factum erat, revocantes et cassantes expresse, de consilio et auctoritate praedictis, ac ex certa nostra scientia, ad laudem Dei et exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem, eandem Narbonen. dioecesim in tres dioeceses auctoritate apostolica dividentes, quas per certos distingui limites faciemus, volumus et decernimus auctoritate praedicta et eiusdem plenitudine potestatis, ut praeter civitatem Narbonen., quam suam propriam et distinctam habeat dioecesim, certis de novo finibus limitandam, Electi et Sancti Pontii Thomeriarum villae olim dictae dioecesis Narbonen., quae veluti ad hoc, ut praedicitur, magis ex causis praedictis accommodas reputamus, in civitates erigimus et civitatis vocabulo decoramus, separatas dioeceses habeant certis limitibus distinguendas: quodque de Beatae Mariae Electen., et Sancti Pontii Thomeriarum monasteriorum Ecclesiae sint ex nunc et habeantur de caetero Ecclesiae cathedrales: ita quod ipsae cum earum capitulis sive conventibus ac civitatibus et dioecesibus limitandis archiepiscopo et Ecclesiae Narbonen., utpote metropolitanae eorum, tanquam suffraganeae sint subiectae.

Ac novae erigantur Ecclesiae

Obstantium de-
rogatio.

§ 3. Non obstantibus quibuscumque exemptionum privilegiis, quae de caetero eis in hac parte volumus suffragari, ac in augmentum aliorum reddituum, quibus, ut praemissum est, abundare noscuntur, ut earum praesules, qui pro tempore fuerint, servare valeant episcopalis dignitatis honorem, praesentium auctoritate decernimus, ut ipsarum praesules, qui pro tempore fuerint, videlicet Electen. duorum millium librarum Turonen. parvorum, Sancti Pontii Thomeriarum vero, cuius Ecclesia magis in redditibus abundare dignoscitur, quam Ecclesia Electen., mille sexcentarum et triginta quinque librarum dictae monetae summam annui et perpetui redditus de bonis et rebus mensae archiepiscopalis Narbonen., ipsis Ecclesiis magis accommodis et vicinis iuxta communem estimationem honorum et rerum huiusmodi redditualium faciendam; quam quidem eisdem Ecclesiis ac ipsarum episcopis una cum aliis bonis, quae antea, ut praedicitur, obtinebant et obtinent in rebus unicuique ipsarum magis adiacentibus et vicinis iuxta distinctionem seu limitationem dioecesium praedictarum per alias nostras literas faciendam percipere debeant et habere. Haec igitur etc.

Datum Avenioni secundo kal. martii, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 28 februarii 1318, pontif. anno II.

XV.

Quod hospitali et religioni militum S. Ioannis Hierosolymitani, habenti annalia beneficiorum vacantium accrescant fructus, quos illa obtinentes et non residentes percipere possent.

SUMMARIUM

1 ad 4. Causae edendae constitutionis. — 5. Sanctio (de qua in rubrica).

Ioannes episcopus servus servorum Dei, magistro et fratribus hospitalis S. Ioannis Hierosolymitani.

§ 1. Exhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quod dudum post constitutionem per nos editam, qua specialiter et expresse cavetur, quod habentes annalia in Ecclesiis, de consuetudine, privilegio vel statuto, qui ratione dictorum annalium fructus primi vel secundi vel alterius cuiuscumque sequentis anni beneficium (1) vacantium ubi hactenus in totum vendicaverant, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimae solutione taxari, praetextu cuiusvis privilegii, consuetudinis vel statuti, quovis modo perciperent, sed ipsius summae perceptione dumtaxat deberent esse contenti, totali residuo praedicta obtinentibus beneficia remansuro, nisi forsam illi, qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallent ipsum habere residuum, et obtinentibus beneficia dimittere summam memoratam, quo casu percipiendi, quod mallent, erat eis optio derelicta.

§ 2. Quandam aliam declaratoriam constitutionem fecimus, in qua specialiter cavebatur, quod si huiusmodi beneficium obtinentes, in Ecclesia in qua specialiter illud beneficium existeret, minime residerent, ad debitum servitium impendendum, capitulo eiusdem Ecclesiae deberet accrescere, cum cessante causa cessare debeat pariter, quod vigeat.

§ 3. Quodque ex verbis declarationis huius satis innui videbatis, quod fructus beneficiorum non residentium accrescere debeant habentibus annalia memorata.

§ 4. Verum ex eo quod in declaratione dicta non continetur expresse de perceptione annalium beneficiorum vacantium vobis debitorum, de praedictis consuetudine, privilegio vel statuto, quoad fructus non residentium in eisdem, qui vobis accrescere debent, nullum ad-

(1) Forsam beneficiorum.

Causae eden-
dae constitutionis

huc commodum assequi potueritis, licet, ut praemittitur, dicti fructus capitulo non accrescant. Quare nobis humiliter supplicastis, ut quod in huiusmodi declaratione nostra tacite innuitur, declarare expressius dignaremur.

§ 5. Nos itaque petitionem vestram iuri consonam aestimantes, ac propterea in hac parte quieti et indemnitati vestrae providere volentes, praesenti oraculo declaramus, quod fructus praedictae Ecclesiae vel beneficii vacantis, cuius annalia, in quibus consistunt, debentur vobis ex privilegio, consuetudine vel statuto, etiam pro ea parte, quae obtinentibus praebendam vel beneficium huiusmodi (si in Ecclesia, ubi illa consistunt, personalem residentiam facerent) deberetur, si non resideant ibidem vere, vel interpretative, utpote per speciale privilegium apostolicum, vel alias ex causa rationabili ab huiusmodi residentia legitime excusentur, cum dicta pars (ut praemittitur) capitulo non accrescat, vobis accrescere debet secundum intentionem et mentem declaratoriae memoratae. Nulli ergo etc.

Datum Avinionae, kal. martii, pontif. nostri anno II.

Dat. die 1 martii 1318, pontif. anno II.

XVI.

Divisio provinciae Tarraconen. in duas, et erectio Ecclesiae Caesaraugustan. in metropolitanam (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — 1. Quibus de causis dividenda sit Tarraconen. provincia. — Erectio metropolitanae Caesaraugustan. — Ecclesiae suffraganae metropolis Tarraconen. — 2. Aliaeque Caesaraugustan. — 3. Cui subiicitur quoque ecclesia S. Mariae Albarresin.

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Romanus Pontifex, cui super omnes orbis Ecclesias et praelatos earum est a Domino collata potestas, provida deliberatione meliora prospiciens, et saluti animarum intendens, interdum dignitates ecclesiasticas de novo statuit, honores ascribit, nonnunquam efficit unam ex pluribus, et quandoque in plures unam rationabili consideratione distinguit, ut nec excellentiam dignitatum obnubilet multitudo superflua praesulum, nec raritas diminuta discrimen pariat animarum.

§ 1. Sane considerantes attentius, quod dum suscepta cura regiminis corper per diversa diverberat, impar quisque invenitur ad singula, quando confusa mente occupatur ad multa; unde ne in multis sint actus alicuius, sapiens provide prohibet, ne forsam neutrum bene peragat, si ad utrumque festinet: et proinde sedula meditatione pensantes, quod unus metropolitan. in Tarraconen. provincia lata et diffusa quamplurimum sui debitum nequit implere officii; quodque nimis durum est atque difficile in diffusa latitudine tantae provinciae ad metropolitanum unicum a tot suffraganeis, praesertim spatio magno distantibus, et a tot personis aliis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi; sacrorum insuper sancita canonum ad memoriam revocantes, qui episcopales sedes ita praecipunt ordinari, ut sibi ipsis longo intervallo minime disiungantur episcopi, quatenus ad consecrationem sui comprovincialis sine difficultate possint occurrere, et pro aliis, quae in Ecclesiarum commodum tractanda fuerint, facile convenire; praemissis aliis suadentibus iustis causis, ex certa nostra scientia, de fratrum nostrorum consilio et apostolicae plenitudine potestatis, ac de venerabilis fratris nostri Eximini archiepiscopi Tarraconen. assensu ad laudem Dei, exaltationem et decorem Ecclesiae, fideliumque salutem

Prooemium

Quibus de causis dividenda sit Tarraconen. provincia

praedictam Tarraconen. provinciam in duas provincias apostolica auctoritate dividimus, ut tantum onus partitum in duos, quod per unum procul dubio commode portari non posset, levius feratur ab illis: ita videlicet, quod praeter Tarraconen. Ecclesiam, quae metropolis remanebit, suam distinctam provinciam, ut sequitur, habitura Caesaraugustan. Ecclesia ipsius Tarraconen. huc usque suffraganea, quam et totam eius dioecesim ab omni iurisdictione, potestate et subiectione archiepiscopi, capituli et eiusdem Ecclesiae Tarraconen. prorsus eximimus, ac honoribus et insigniis sedis metropolitanae decoramus, ex nunc in perpetuum habeatur pro metropolitana Ecclesia, certam habitura provinciam, ut infra describitur, ipsiusque praesul archiepiscopus censeatur: volentes ac decernentes de fratrum ipsorum consilio et praedictae plenitudine potestatis, quod Tarraconen. metropolis, quae solemniori statu et conditione potiori praefulget, et propter antiquam nobilitatem ipsius est honorabilis et favorabilis prosequenda, Barchinonen., Illerden., Gerunden., Dertusen., Vicen., Urgellen., et Valentin. Ecclesiae, tanquam sibi adiacentes, habilis pro suffraganeis et de sua provincia iuxta solitum debeant remanere.

Ecclesiam suffraganeam metropolitae Tarraconen.

Atque Caesaraugustan.

§ 2. Et quia dignum est, ut Caesaraugustan. metropolis, ex quo de filia facta mater metropolitanae dignitatis suscepit insignia, suffraganeorum congruum numerum filiarum ac decentem provinciam habeat, ut ad archiepiscopi Caesaraugustan. iudicium omnes causae suffraganeorum episcoporum et personarum ecclesiasticarum ac civitatum eiusdem provinciae iuxta sacrorum statuta canonum referantur, nos Oscen., Tirasonen., Pampilonen. et Calaguritan. Ecclesias suffraganeas quondam praedictae Tarraconen. Ecclesiae, quas cum earum dioecesibus, collegiis seu capitulis a iurisdictione, potestate et subiectione quacumque archiepiscopi, capituli et Ecclē-

siae Tarraconen. et ordinariarum aliorum quorumlibet, quibus subiectae fuerant hactenus, eximimus penitus auctoritate praesentium, ipsius Ecclesiae Caesaraugustanae suffraganeas, ac de provincia Caesaraugustan. in perpetuum fore decernimus, et cum suis dioecesibus metropolitico iure subiicimus et subiectas esse volumus eas illi de praedictorum consilio et plenitudine potestatis.

§ 3. Porro cathedralem ecclesiam S. Mariae Albarresin. sitam in finibus regni Aragoniae, de cuius subiectione praedictus Tarraconen. et venerabilis frater noster Toletan. archiepiscopi diutius contendisse feruntur, cum sit eidem Caesaraugustan. metropoli plurimum adiacens, ex nunc ab ipsorum archiepiscoporum, necnon capitulorum et Ecclesiarum Toletan. et Tarraconen. iurisdictione, subiectione ac potestate qualibet, de praedictorum consilio et plenitudine potestatis eximimus, eamque similiter suffraganeam Caesaraugustan. Ecclesiae, ac de Caesaraugustan. provincia esse decernimus ac subiicimus metropolitico iure: sibi praedicta contentione seu litigio nequaquam obstante.

Cui subiicitur quoque Ecclesia S. Mariae Albarresin.

§ 4. Haec igitur etc.

Datum Avenioni, quinto decimo kalendas augusti, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 18 iulii 1318, pontif. anno II.

XVII.

De lectorum ad Studium Perusinum admissione et scholarium promotione ad doctoratum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1, 2. Haec Academia a Clemente V erecta. — 3. Perusino episcopo data facultas lectores admittendi: — 4. Et promovendos examinandi: — 5. Ac lauream sub certis legibus concedendi. —

(1) Hoc Studium erexit Clemens V, ut sup., in eius Const. VI, fol. 192.

6. Laureatorum privilegia. — 7. Modus sacramenti ab eodem episcopo praestandi. — 8. Iuramentum simile emittendum a magistris. — 9. Puncta examinandis danda.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Inter caeteras curas, quas nobis ex iniuncto divinitus apostolatus officio imminere conspicimus, et desideria cuncta, in quibus iugi meditatione versamur, ad illa praecipue affectus noster dirigitur, nostraeque mentis intentio ardentius incitatur, ut catholicae fidei professores, quos verae fidei verum lumen illuminat, gloriosa literarum scientia imbuantur, et efficiantur laudabilis sapientiae studiis eruditi. Huiusmodi enim donum impretabile pretio nullo conceditur, sed divinitus animabus benevolis indulgetur. Huiusmodi desiderabilis est et gloriosa possessio, per quam pelluntur ignorantiae tenebrae, ac erroris funditus eliminata caligine, studentium commendanda solertia, suos actus et opera disponit et ordinat in lumine veritatis. Ob hoc igitur magno (nec mirum) desiderio ducimur, ut literarum studia, in quibus margarita scientiae reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant et propensius invalescant, in illis praesertim locis, quae ad multiplicanda doctrinae semina et germina salutaria producenda, idonea et commoda dignoscantur.

Haec Academia a Clemente V erecta

§ 1. Cum igitur fel. rec. Clemens Papa V, praedecessor noster, attendens fidei puritatem et devotionem eximiam, quam civitas Perusina Ecclesiae Romanae immediate subiecta, ab olim ad ipsam Ecclesiam successione temporum de bono in melius studuerat augmentare, dignum duxit et aequitati consonum extimavit, ut civitatem eandem, quam divina gratia, multarum praerogativa bonitatum et fecunditate virtutum gratiose dotavit, scientiarum etiam muneribus ampliaret, et ut favente Deo ex civitate producerentur viri scientia pollentes, auctoritate apostolica

statuit, ut in civitate praedicta esset Studium generale, illudque vigeret ibidem perpetuis futuris temporibus in qualibet facultate, prout in apost. literis praedecessoris eiusdem exinde confectis plenius dicitur contineri.

§ 2. Nos igitur civitatem eandem propter suae devotionis insignia, quibus se Apostolicae Sedis gratia dignam reddidit, uberius dono gratiae prosequi cupientes, eorum supplicationibus inclinati, auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio:

§ 3. Venerabili fratri nostro episcopo Perusino et successoribus eius episcopis Perusinis, qui erunt pro tempore, impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam iuxta infrascriptum modum liberam concedimus facultatem; auctoritate praedicta tenore praesentium statuantes, ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem Studio docendi licentiam, ut alios erudire valeant petierint impertiri, in iure canonico et civili examinari possint ibidem et in eisdem facultatibus dumtaxat titulo magisterii decorari.

Perusino episcopo data facultas lectores admittendi

§ 4. Et ut quotiens aliqui fuerint promovendi, praesententur eidem episcopo qui pro tempore fuerit, vel ei quem ad hoc dictus episcopus duxerit deputandum, qui magistris facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda, tam regentibus quam non regentibus quinque vel quatuor ad minus in eodem Studio praesentibus convocatis, eos gratis et difficultate quacumque sublata, in dictorum magistrorum praesentia, de scientia, facultate, modo legendi, et aliis, quae in promovendis ad doctoratus sui magistratus officium requiruntur, examinare studenteant diligentius.

Et promovendi examinandis

§ 5. Nullum tamen qui doctorari petierit in iure civili ad huiusmodi examinationem admittat, nisi qui ad minus sex annis civilia iura audiverit, et duobus saltem ex eis illa in aliquo Studio generali, ac Institutionum, vel duos Digestorum vel Codicis libros publice legerit

Ad iudicium sub certis legibus concedendi

in eodem, uno eorum saltem perfecto in Perusino Studio, in quo fuerit doctorandus. Nullum etiam, qui doctorari petierit in iure canonico, ad huiusmodi examinationem recipiant, nisi quinque annis canonica iura audierit, ex quibus saltem duos illa similiter in eodem Studio generali, ac duos vel unum Decretalium librum publice legerint in Perusino, in quo fuerit magistrandus. In praedictorum vero duorum annorum numero, tam in iure canonico, quam in civili illud tempus, quod huiusmodi doctorandi extraordinarie publice aliis legendo, illosque docendo, publice etiam non audiendo expenderit in aliquo Studio generali, volumus computari et proinde haberi, ac si per illud audiendo dictorum iurium generali Studio institissent, et illos quos idoneos reperient, petito secrete magistrorum eorundem consilio, quod utique consilium fideliter teneantur impendere, quod etiam in ipsorum consulentium dispendium vel iacturam revelari quomodolibet districtius prohibemus, approbet et admittat, eisque petitam licentiam largiatur. Alios minus idoneos penitus repellendo, postpositis omnino gratia, odio vel favore.

Laureatorum privilegia

§ 6. Illi autem qui in civitate praefata examinati et approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione vel approbatione alia, legendi et docendi ubique plenam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Modus sacramenti ab eodem episcopo praestandi

§ 7. Verum ut rite in praefatis examinationibus procedatur, praecipimus, ut dictus episcopus, praepositis tantum, sed non tactis Evangelii, iuret fideliter se personis, quae per examinationem huiusmodi repertae fuerint idoneae, huiusmodi licentiam impertiri, et quod personaliter non per vicarium vel substitutum examinationi huiusmodi debeat interesse, nisi esset ex aliqua rationabili causa adeo

impeditus, quod suam non posset examinationi praedictae personalem praesentiam exhibere, in quo casu eidem episcopo interessendi examinationi huiusmodi per vicarium vel alium ad hoc idoneum substitutum, tenore praesentium indulgemus. Et quod nemini huiusmodi impertietur licentiam, nisi ei quem omnis vel maior pars doctorum, qui huiusmodi examinationi intererint, approbaverint.

§ 8. Magistri quoque in dicta civitate praesentes, sive actu legant sive non, qui ad examinationem huiusmodi fuerint convocandi, semel praestent publice iuramentum, quod isti vocati ad easdem examinationes venient, nisi fuerint legitime impediti, et gratis dabunt examinationis fidele consilium, qui de huiusmodi examinatis, vel ut digni approbari debeant, aut minus digni merito reprobari. Qui vero iuramentum huiusmodi praestare noluerit, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem ullatenus admittatur.

Iuramentum simile emittendum a magistris.

§ 9. Modus autem suprascriptus in huiusmodi examinatione servetur, nam licentiando in iure canonico assignentur puncta de mane, videlicet unum decretum et unica decretalis; licentiando etiam in iure civili, puncta hora praedicta similiter assignentur; videlicet una lex in Digesto veteri et altera in Codice per doctores, super quibus dicti licentiandi examen fuerint subituri. Idem vero doctores ad mandatum eiusdem episcopi, circa vespere hora debita, super praedictis punctis subiciant licentiandum examini; et tam circa examen huiusmodi, quod fiet in secreto, quam circa examinationem publicam, caetera observent quae in similib. consuevere in Bononiensi Studio observari. Nulli ergo, etc.

Puncta examinationis data.

Dat. Avenione, kal. augusti, pont. nostri anno II.

Dat. die 1 augusti 1318, pontif. anno II.

XVIII.

Ordinatio Studii in Urbe, eiusque privilegiorum confirmatio (1).

SUMMARIUM

Proemium. — 1. Studium in Urbe institutum a Bonifacio VIII. — De magisterii titulo et laurea decorandis. — Laureandorum leges. — 2, 3. Aliae. — 4. Licentiarum, laureatorumque privilegia. — 5, 6. Conditiones ac circumstantiae examinis. — 7. Puncta pro licentiandis.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium

Dignum duximus et debitum quodammodo arbitramur, ut Urbem urbium peculiarem Romanae Ecclesiae filiam praecunctis orbis urbibus dignitatis titulis praefulgentem in iis praecipue congruis prosequamur favoribus et praecipuis gratiis attollamus, quae non solum eius incolis super caeteris studiorum causa confluentibus ad eandem praebent proficiendi desiderium et querendae sapientiae inductivum: huiusmodi enim donum impretabile pretio nullo conceditur, sed divinitus animabus benevolis indulgetur; huiusmodi desiderabilis est gloriosa possessio, per quam pelluntur ignorantiae tenebrae, ac erroris funditus eliminata caligine, studentium commendanda solertia suos actus disponit et ordinat in lumine veritatis. Ob hoc igitur magno, nec mirum, desiderio ducimur, ut literarum studia, in quibus margarita scientiae reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant, et propensius invalescant; sed in Urbe praecipue, quae ad multiplicanda doctrinae semina, et germina salutaria producenda multifarie idonea et accommoda reperitur.

§ 1. Cum igitur felicitis recordationis Bonifacius Papa octavus praedecessor noster attendens fidei puritatem et devotio-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic. — Huiusmodi Academiam instituit Bonifacius VIII, Const. xx, superius pag. 166.

nem eximiam, quibus praedicta Urbs erga Romanam Ecclesiam ab olim claruisse dignoscitur, et quod illas ad dictam Ecclesiam tanquam eius praedilecta et inclita filia successione temporum de bono in melius studuerat augmentare, ut ex civitate ipsa favente Deo producerentur viri scientia praepollentes, auctoritate apostolica statuerit, ut ibidem esset Studium generale, idque vigeret ibidem perpetuis futuris temporibus, praesertim in facultatibus iuris canonici et civilis, prout in apostolicis literis praedecessoris eiusdem plenius continetur; nos Urbem eandem propter praemissae suae devotionis insignia uberius dono gratiae prosequi cupientes, auctoritate apostolica de fratrum nostrorum consilio vicario nostro in dicta Urbe in spiritualibus, qui nunc est, et pro tempore erit, impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam, iuxta infrascriptum modum, liberam concedimus facultatem, auctoritate praedicta, tenore praesentium statuentes, ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem Studio docendi licentiam, ut alios luculentius erudire valeant, petierint impertiri, in iure canonico et civili examinari possint ibidem, et in eisdem facultatibus dumtaxat titulo magisterii decorari: et ut quotiens aliqui fuerint promovendi, praesententur eidem vicario, qui pro tempore fuerit, vel ei, quem ad hoc vicarius duxerit deputandum: qui magistris facultatis illius in qua examinatio fuerit facienda, tam regentibus, quam non regentibus quinque vel quatuor ad minus in eodem Studio praesentibus convocatis, eos gratis et difficultate quacumque sublata, in dictorum magistrorum praesentiam de scientia, facultudina, modo legendi et aliis, quae in promovendis ad doctoratus seu magistratus officium requiruntur, examinare studeant diligenter: nullum tamen, qui doctorari petierit in iure civili, ad huiusmodi examinationem admittat, nisi qui ad minus sex annis civilia iura audierit, et duobus saltem ex eis illa in aliquo Studio ge-

Studium in Urbe institutum a Bonifacio VIII.

De magisterii titulo et laurea decorandis

Laureandorum leges

nerali ac Institutionum vel duos Digestorum vel Codicis libros publice legerit in eodem: uno eorum saltem perfecto in Romano Studio, quo fuerit doctorandus.

Aliae.
§ 2. Nullum etiam qui doctorari petierit in iure canonico huiusmodi examinationem recipiat, nisi quinque annis canonica iura audierit, ex quibus saltem duobus illa similiter in aliquo Studio generali, ac duos vel unum Decretalium librorum publice legerit in romano, in quo fuerit magistrandus.

§ 3. In praedictorum vero duorum annorum numero tam in iure canonico, quam in civili id temporis, quod huiusmodi doctorandi extraordinarie, publice aliis legendo, illosque docendo publice etiam non audiendo expenderint in aliquo Studio generali volumus computari et perinde haberi, ac si per illud audiendo dictorum in iure generali Studio institisset, et illos, quos idoneos repererit, petito secrete magistrorum eorundem consilio; quod utique consilium fideliter teneantur impendere, quod etiam in ipsorum consulentium dispendium vel iacturam revelari a quolibet districtius prohibemus, approbet et admittat: eisque petitam licentiam largiatur: alios minus idoneos nullatenus admittendo: postpositis omnino gratia, odio vel timore, favore.

Licentiarum laureatorumque privilegia.
§ 4. Illi autem qui in civitate praefata examinati et approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione vel approbatione alia regendi et docendi ubique plenam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Conditiones ac circumstantiae examinis.
§ 5. Sane ut rite in praefatis examinationibus procedatur, praecipimus, ut dictus vicarius propositis tantum, sed non tactis Evangelii, iuret, fideliter se personis, quae per examinationem huiusmodi repertae fuerint idoneae, huiusmodi licentiam impartiri, et quod personaliter, non per vicarium vel substitutum examinationi huiusmodi debeat interesse, nisi esset ex aliqua rationabili causa adeo impeditus

(super quo eius conscientiam oneramus), quod suam non posset examinationi praedictae personalem praesentiam exhibere: in quo casu eidem vicario interessendi examinationi huiusmodi per alium ad hoc idoneum substitutum, quod tactis sacrosanctis Evangelii praestare iuramentum simile teneatur, tenore praesentium indulgemus: et quod nemini huiusmodi impertietur licentiam, nisi ei, quem omnes vel maior pars doctorum, qui huiusmodi examinationi intererunt, approbaverunt.

§ 6. Magistri quoque in dicta Urbe praesentes, sive actu legant, sive non, qui ad examinationem huiusmodi fuerint convocandi, semel praestent publice iuramentum, quod ipsi vocati ad easdem examinationes veniant, nisi fuerint legitime impediti, et gratis dabunt examinatorum fidele consilium, qui de huiusmodi examinatis velut digni approbati debeant aut minus digni merito non admitti. Qui vero huiusmodi iuramentum praestare noluerint, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem ullatenus admittantur.

Puncta pro licentia.
§ 7. Modus autem subscriptus in huiusmodi examinatione servetur quoque in licentiandis. Nam licentiando in iure canonico assignentur puncta de mane, videlicet unum decretum et unica decretalis; licentiando etiam in iure civili puncta hora praedicta similiter assignentur, una lex videlicet in Digesto veteri et altera in Codice per doctores, super quibus dicti licentiandi examen fuerint subituri: iidem vero doctores ad mandatum eiusdem vicarii hora competenti post nonam eiusdem diei super praedictis punctis subicient licentiandum examini, et tam circa examen huiusmodi, quod fit in secreto, quam circa examinationem publicam caetera observent, quae in similibus consueverint in Bononien. Studio observari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis, statuti, voluntatis, prohibitionis et praecepti infringere, etc.

Datum Avenioni kalendis augusti, pontificatus nostri anno II.

Dat. die, annoque eodem.

XIX.

Tutellensis Ecclesiae divisio a Lemovicensi, et novi episcopatus erectio, cum dioecesis, capituli et mensae assignatione (1).

SUMMARIUM

1. Divisionis, novaeque erectionis causae. —
2. Divisio ac erectio (de quibus in rubrica).

Ioannes episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster, etc.

Divisionis, novaeque erectionis causae.
§ 1. Sane considerantes attentius et intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta foecundavit Altissimus civitatem et dioecesim Lemovicensem singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus pastor inspicere, aut alias partes boni pastoris implere, quodque durum erat atque difficile in eadem dioecesi, quae lata et diffusa existit, ad unicum tantum a tot personis ecclesiasticis et mundanis recursum haberi.

Divisio ac erectio de quibus in rubrica.
§ 2. Nos cultum augere divinum et spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, praemissis et aliis suadentibus iustis causis, cum fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu, de ipsorum consilio ex certa nostra scientia ac apostolica plenitudine potestatis, ad laudem Dei et exaltationem Ecclesiae, fideliumque salutem Lemovicensem dioecesim auctoritate apostolica dividimus in duas dioeceses, quas pro certo distingui limite faciemus, volentes ac etiam decernentes auctoritate praedicta de fratrum eorundem consilio et praedictae plenitudine potestatis, quod praeter civitatem Lemovicensem, quae

(1) Ex Gall. Christ. n. e., tom. II.

suam propriam et distinctam habebit dioecesim certis finibus limitandam, villa Tutellensis dictae olim dioecesis, quam veluti ad hoc convenientem et accommodam eadem auctoritate in civitatem erigimus et civitatis vocabulo insignimus, separatam dioecesim habeat a dioecesi remansura civitati Lemovicensi certis limitibus distinguendam: quodque Ecclesia quondam monasterii Tutellensis ordinis sancti Benedicti civitatis eiusdem sit de caetero et habeatur perpetuo Ecclesia cathedralis, ipsa et civitate praedicta Tutellensi cum suis capitulo ac dioecesi per nos, ut praemittitur, limitanda ab omni iurisdictione, dominio et potestate ac superioritate episcopi, capituli et Lemovicensis Ecclesiae remanentibus omnino liberis et exemptis, nullo praedictis Lemovicensi, superioritatis aut maioritatis titulo in Ecclesia, civitate Tutellensi cum suis capitulo et dioecesi quomodolibet remanente.

Datum Avinionis idibus augusti, pontificatus nostri anno II.

Dat. die 13 augusti 1318, pontif. anno II.

XX.

Institutio Militiae Iesu Christi in regnis Portugalliae et Algarbiorum sub regulari observantia ordinis Militiae de Calatrava, eiusdemque ordinis assignatio primae domus facta per regem in Castro de Marino Silven. dioecesis (1).

SUMMARIUM

Exordium. — 1. Templariorum suppresso ordine; — Eiusque bonis ordini S. Ioannis Hierosolym. donatis, exceptis iis quae in regnis Castellae, Aragonum, Portugalliae, Majoricarum et Franciae existebant: — Indicta tamen regibus die ad proferendum rationes, si quas super iis haberent. — 2. Rationes a nuntiis Portugalliae regis adductae: — Supplicatumque Papae, ut novam militiam in Castro Marino contra Sa-

(1) Ex Regest. in Archiv. Vatic.